

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

1855 și 1907

Două experimente politice

de dr. Mihai A. Popovici

Dela 1848 și până astăzi, politica bărbatilor de stat din Austria, urmărește două scopuri. — Consolidarea monarhiei unitare și stabilirea unor principii neutrale cari să unească diferitele popoare și să servească drept temelie pentru împărăția austriacă.

Epoca aceasta s'ar putea împărți în două: Epoca înainte de 1867 și epoca după 1867.

Până la 1867, sau mai bine zis 1865, căci la 65 se încep tratativele pentru învoiala dualistă, tendința era creierea unei monarhii unitare. La 1860 și 1861 se fac doar unele concesiuni pentru conservarea unei autonomii oarecare pe seama țărilor istorice.

Monarhia unitară cuprindea, bineînțeles, și Ungaria și și țările italienești supuse coroanei habsburgice. După 1867 monarhia ia forma dualistă, cu două teritorii deosebite, Cisleitania și Transleitania — dar cu o structură de drept public, care trece de parte de forma unei uniuni reale și se apropie de abinele, de forma statului federal (ministrii comuni, delegațiunile etc).

Scopul unificării monarhiei, după 67, se schimbă și păstrându-se cadrele externe ale monarhiei dualiste, se încearcă unificarea separată internă a celor două părți. În Austria prin concesiuni făcute națiunilor;

în Ungaria printr'o siluire sălbatică a națiunilor nemaghiare.

Dela 31 dec. 1851, până la 20 oct. 1860 monarhia austriacă e guvernată absolutistic.

Intreaga putere suverană e concentrată în mâna monarhului — deci prin el și dela el orice lege, prin el și dela el orice executivă.

Tendințele separatiste istorice și naționale rămân și mai departe vii în masele cele mari ale diferitelor popoare — și dorul după o viață constituțională nu poate fi sugrumat, mai ales după o epocă în care se făcuse un început de a se da popoarelor imperiului libertăți constituționale. Setea de o viață constituțională, încordase nervii popoarelor și se sbuciuma cu puterea unui instinct de neînviș.

Era o chestiune de prevedere politică să-și deschidă ochii aceia în interesul căroră zăcea susținerea monarhiei — și să găsească în cadrele absolutismului mijloacele de a satisface pe cei nemulțumiți sau cel puțin de a le răpi sau paraliza forțele.

Era vorba să se găsească un teren neutral, pe care diferitele popoare să fie orbite de lumina prea strălucitoare a unui interes comun și să uite diferitele scopuri

și imbolduri separatiste. Terenul acesta neutral a fost găsit în biserică și adică în biserică Romei.

Clerul și feudații influenți, în frunte cu Rauscher și cu contele Leo Thun, încercau să sugereze curții imperiale ideea că revoluția din 1848 e urmarea slăbirei credinței religioase în popor și că prin întărirea ideii religioase oamenii devenind mai buni vor înceta orice dușmănie.

Să nădăjduia că prin concesiuni făcute Romei, se vor satisface sentimentele religioase ale credincioșilor catolici, marea majoritate a populației, iar clerul privilegiat, drept mulțumită pentru poziția excepțională ce i se creia va fi cu trup cu suflet paza și sprijinul absolutizmului și prin el a monarhiei unitare. Ideia religioasă cosmopolită, prin care diferitele națiuni și țări își vor întinde mâna împăciuitoare se nădăjduia că va fi țărșmurul salvator de unde nu mai este întoarcere pentru tendinți separatiste. Biserica era să absoarbă întreg plusul de forțe destinat pentru lupta centrifugală atât în Cisleitania cât și în Ungaria și în Italia.

În vederea acestui scop politic se încheie la 1855, concordatul cu Roma. — Prin concordat statul abzice de întreaga putere ce o avea asupra bisericii. Iosefinismul e delăturat fără multă bătae de cap. Toată lupta statului în contra omnipotenței bisericii, uitată. Biserica și statul considerate ca două puteri egale — încheiând un contract cum doi egali obișnuiesc să-l încheie. — Școala, și toată instrucția publică e dată pe mâna clerului. — Dispozițiile contrare dogmelor bisericii catolice, ale

Din Ossian

Clessámmor

O poveste a vremilor demult! Isprăvile zilelor altor ani!

Cine sosește din țara străinilor cu mii de luptători în juru-i? Soarele își varsă torentul strălucit înainte-i, vântul dealurilor sale îi atinge părul. Chipu-i liniștit este după războiu — liniștit ca lumina serii ce privește de pe norii apusului în valea tăcută a lui Cona.

Cine poate să fie decât Fingal, fiul lui Comhal, regele isprăvilor mari! Își vede colinele cu bucurie, și mii de glasuri se înalță împrejur,

„Voi ați rupt-o la fugă pe șesuri, voi fi ai țării depărtate! Regele străin stă în palatu-i, și află de fuga norodului său. Își ridică ochiul roșu de mândrie, și apucă sabia tatălui său. Voi ați rupt-o la fugă pe șesuri, voi fi ai țării depărtate!”

Așa cântară barzii, când veniră la palatul Selma. Mii de lumânări aduse din alte locuri se înalță în mijlocul mulțimii. Noaptea se trecu în voe bună.

— Unde-i Clessámmor cel nobil? zise blondul Fingal. Unde-i fratele Mornei în ceasurile mele de bucurie? Trist și întunecos își duce zilele în valea răsunătoarei Lora; dar, iată-l că vine pe deal ca un fugar în putere ce-și află tovarășii slobozi, și-și mișcă în vânt coama lucioasă. Bine-venit fie Clessámmor! De ce așa târziu la Selma?

— Se întoarnă căpitanul, zise Clessámmor, în toial faimei sale? Așa se înturna și Comhal în tinerețe.

Deseori trecurăm noi Carunul în țara străinilor: speziile noastre se înapoiară, nu fără pete de sânge, nu spre bucuria regilor din lume. De ce mi-aduc aminte oare de vremurile de luptă? Părul meu e cărunt acum. Mâna mea uită să îndoie arcul: duc o suliță mai ușoară. Oh, de s'ar întoarce bucuria, ca pe atunci când o văzui pe fată, pe fiica ceea de străini cu albul sân — Moina, cu ochii vineți!

— Spune, zise puternicul Fingal, povestea tinereții tale. Măhnirea, ca un nor deasupra soarelui, umbrește sufletul lui Clessámmor. Triste-s gândurile tale, stingher fiind pe țărșmurile Lorei cea vuitoare. Să auzim de jalea și de întunericul zilelor tale din tinerețe!

— Era în timp de pace răspuse Clessámmor. Venii în vasul meu închis la zidurile cu turnuri ale Balcluthai.

Vânturile bătuseră în pânze, și undele lui Clutha primiră vasul cu pieptul negru.

Trei zile stătui la palatul lui Reuthanir, unde fu sărbătoare, și văzui pe fiica sa, raza ceea de lumină. Ca stele erau ochii ei, sinii ca spuma pe valuri. Păru-i negru — pana corbului; sufletul blând și generos. Iubirea mea pentru Moina era mare: inima-mi tresălta de bucurie.

Dar veni fiul unui străin — un căpitan îndrăgostit de Moina cu albul sân. Vorba lui era

semeată în palat; deseori își scoase și sabia pe jumătate din teacă. El zise: „Unde-i puternicul Comhal, neobositul rătăcitor pe Colnici? Nu mai vine la Balclutha, de când Clessámmor e așa de cutezător?”

„Răsboinice! am răspuns, sufletul meu arde în lumina lui proprie. Stau fără teamă între mii, când viteazul Comhal e departe.

Străinule! tari-s vorbele tale, deoarece Clessámmor e singur. Dar spada-mi tremură alături, și-i dornică a străluci în mâna mea. Nu mai vorbi de Comhal, fiu al șerpuitorului Clutha!”

Trufia-i crescuse. Ne luptarăm. El căzu sub sabia mea. Țărșmurile Cluthai auziră căderea sa; mii de suliți luciră în juru-mi. Ținui piept: străinii mă copleșiră: mă cufundai în apele Cluthai. Albele mele pânze se înalță deasupra valurilor, și mă lăsa pe albastru-închisa mare.

Moina veni la țărș, și-și roti ochii roșii de lacrimi: păru-i desfăcut falfăi în vânt; și eu auzi plânsul ei jalnic, îndepărtat. Deseori îmi întorsei vasul, dar vânturile biruiră. Nici Clutha n'am văzut de atunci, nici pe Moina cu părul negru. Ea se stinse la Balclutha, căci i-am văzut umbra. O recunoscu de cum se arătă în noaptea întunecoasă, dealungul murmurătoarei Lora: era luna cea nouă, văzută prin ceață, când cerul aruncă jos zăpada în fulgi și lumea e tăcută și neagră.”

Barzilor! zise puternicul fingal, aduceți cântare de laudă nefericitei Moina. Chemeți-i umbra, prin cântece, pe dealurile noastre, spre a se putea

codului civil din 1811 cari rânduiesc căsătoria sunt scoase din vigoare și înlocuite cu canoanele bisericii catolice.

Să recunoaște dreptul de liberă corespondență între Papă, episcopi, cler, și credincioși. Jurisdicțiunea bisericească e înființată din nou. Se reintroduc pedepsele bisericești. Proprietatea bisericii e declarată de sacrosanctă și inviolabilă. Se dau variate și numeroase privilegii tagmei preoțești, etc. etc. In sfârșit un arsenal întreg cu scopul de a face din preoți o clasă privilegiată și supuși paznici ai absolutismului.

Esperimentul n'a mers. Ideia religioasă dimpreună cu toate privilegiile date clerului, a fost zadarnică. Tendințele separatiste atât ale italienilor cât și ale maghiarilor, cehilor etc., dorul tuturor popoarelor de o viață publică rânduită în cadrele unui constituționalism au rămas și mai departe. Intocmirea asta artificială n'a putut să le înfrângă. — Clerul italian a rămas național. Separatismul italian, și toată furia urei îndreptată în contra regimului austriac, a găsit în clerul italian mulți și devotați partinitori. — Tot astfel în Ungaria — așa că la 1857 cu ocazia călătoriei împăratului prin Ungaria — o deputațiune în frunte cu floarea clerului maghiar catolic, așterne o petiție în care monarhul e rugat să restabilească constituția țării ungurești. Se zice că împăratul furios ar fi întors spatele înalților prelați, scârbit că cu toate privilegiile, cu toate hotărârile imense și concesionile nemai pomenite făcute bisericii, clerul e nemulțumit.

Așa se surpă un razim pe care absolutismul credea că va putea să-și zidească monarhia unitară — fără deslegarea cinstită și dreaptă a problemei naționale. Și cum s'a surpat acest razim al absolutismului așa se vor surpa și celelalte două — birocrația și armata — birocrația prin rezistența diferitelor națiuni, armata prin înfrângerile din Italia de nord Magenta și Solferino — absolutismul a dat faliment. La 60, 61 diferite încercări de constituționalizare — la 67 constituționalizarea definitivă pe baze dualistice.

După 67 tendințele de unificare ale

odihni laolaltă cu frumoasele din Morven, luminate altor zile, farmecul erorilor de mult. Eu văzui zidurile Balcluthi, dar erau pustiite. Focul bubuise prin palate, și glasul norodului nu se mai aude. Râul Clutha era mutat din locu-i prin căderea zidurilor. Scaetele își tremura vârful singuratic, mușchii suera în vânt. Vulpea se uita din ferești, iar îmbelșugata iarbă a zidului îi unduia în jurul capului.

Părăsita e locuința Moinei, tăcută casa părinților ei! Înălțați cântare de jale, o barzilor! pentru țara străinilor!

Căci ei căzură doar, înaintea noastră: într'o zi va trebui și noi să cădem.

De ce oare, durezi palatul, tu fin al zilelor înaripate? Privești azi, de pe turnuri și după nu mulți ani vântul pustiului vine — vine și urlă în curtea goală, și fluieră în jurul scutului pe jumătate mâncat.

Dar vie vântul pustiului! noi fi vom vestiți în ziua noastră! Urma brațului meu va fi în bătaie, numele meu în cântarea barzilor. Cântați! Veseliți-vă: lăsați bucuria să se audă în palatul meu! Când te vei răpune, tu soare al cerurilor — dacă e să te răpui, tu puternică lumină!?

De-i numai pentru o vreme strălucirea ta, cum e și Fingal, atunci fama noastră va supra-vieții razelor tale!

Traducere de M. Beza.

imperului încetează — urmează repetite încercări de a centraliza sau mai bine zis de a mări interesul diferitelor națiuni, nu atât față de imperiu separat față de cele două teritorii deosebite ale monarhiei. In Austria interesul tuturor naționalităților față de patria aceasta restrânsă, în Ungaria interesul națiunilor din Ungaria față de această patrie restrânsă.

Căile după cum am zis mai sus au fost cu desăvârșire deosebite. Nu avem de gând să arătăm cronologic calea care s'a urmat în Cis și Transleitania — ci vrem să amintim doar o fază a luptei acesteia — în Cisleitania, care în alegerea mijloacelor pentru ajungerea scopului are întru câtva asemănare cu încercarea din 1855.

E vorba de anul 1907 și de introducerea sufragiului universal în Austria. Scopul introducerii sufragiului universal n'a fost dragostea nemărginită pentru democratizarea vieții publice, dupăcum nici la 1855 prea marea cucernicie față de sfântul părinte. S'a urmărit și de astădată un scop politic. S'a căutat iarăș un teren neutral, pe care națiunile învrăjbite își vor întinde mână frățească și orbite de strălucirea unui interes comun, vor uita ideile și aspirațiunile naționale, cari, vezi Doamne, ar putea să pericliteze existența statului. Se nădăjduia, că printr'o mică diversiune să se cheltuiască forțele de luptă într'o hărțuială mai puțin periculoasă pentru existența unitară a statului.

Și precum acest teren, chip neutral, a fost să fie oprit la 1855 de biserică, așa avea să-l ofere la 1907 chestiunea socială. Socoteala era simplă, prin votul universal se angajază în lupta politică toate straturile sociale. Interesele de clasă vor închege toate clasele sociale, fără deosebire de naționalitate între olaltă și lupta nu o va mai da o națiune în contra celeilalte, ci o clasă socială compusă dintr'un mosaic de națiuni în contra altei clase sociale, compusă asemenea dintr'un mosaic de națiuni. Ideea unitară era ferită, în teorie cel puțin de frământări separatiste. Democratizarea vieții publice a fost fără îndoială o faptă prudentă și de o necesitate imperativă. Dar socoteala se făcuse fără birtaș — și întocmai cum după 1855 tendințele separatiste nu încetează, ci devin și mai violente — așa nici după 1907 ideilele naționale n'au fost îngropate în mormântul luptelor sociale, ci deslănțuind puterea legată a masselor, ele au devenit mai intensive, căci clasele sociale numai în cadrele naționalităților încearcă să ducă și lupta socială. În țările închegate național, chestiunea socială face impresia ca și când s'ar desbrăca de naționalism — dar asta e o simplă iluzie.

Problema națională e deslegată în astfel de țări, deci pentru moment lipsită de interes. Altfel în țările poliglote, în țările acestea ar putea predomina interesele sociale numai dacă problema națională ar fi lipsită pentru moment de interes, adică numai dacă ea ar fi complet rezolvată — în senzul unei absolute libertăți. In Austria lucrurile n'au ajuns așa departe, deși în chestiunea națională Austria e un adevărat rai față de Ungaria — și de aceea anul 1907 nu s'a ajuns scopul, cum nu și-l ajunsese nici anul 1855.

Din experiența anului 1907 și 1855 s'ar putea scoate o simplă dar folositoare învățătură. Problema națională nu se poate

rezolva pe căi piezișe, nu se poate rezolva prin iscodirea unui nou teren de luptă. Problema națională, în interesul monarhiei, se poate rezolva numai dacă factorii competenți au curajul să abordeze direct chestiunea națională, dacă vor avea prevederea politică să dea diferitelor națiuni ce nu se mai poate refuza. Postulatul autonomiilor naționale într'o formă oarecare, după un sistem federal bate cu tărie la poarta vechiului nostru imperiu. Și drumul pe care l'a apucat Austria îl va apuca mâne poimâne și Ungaria, dacă vom trezi odată conștiința națională a popoarelor noastre subjugate, deschizându-le ochii minții ca să înțeleagă că un stat numai atuncea e îndreptățit să mai dăinuiască, dacă asigură pe lângă altele și libertatea națională.

Viena 1912.

O nouă jupuire a poporului. *Ladislau Lukács, ministrul de finanțe, a prezentat camerei în locul contelui Khuen, un proiect în chestia sporirii fondului de penziuni a funcționarilor comitatensi. In baza art. XV din 1883 comitatele au dreptul să eiceteze 5 proc. dare supletoare maximală. Proiectul prezentat autorizează comitatele, că exclusiv pentru fondul de penziuni a funcționarilor să poată eiceta alte 3 proc. dare supletoare.*

Acest proiect dovedește din nou, că guvernul se pricepe de minune și voește să remunereze în mod „cinstit“ „serviciile“ funcționarilor comitatensi. Din parte-ne, noi, nici când n'am fost în contra ameliorării situației funcționarilor, dar considerăm de un abuz, faptul, că în scopul sporirii pensiunii vicecomiților, subprefecților și a notarilor, — eari stau în serviciul marilor proprietari și asupra-poporul, — să fie jupuit poporul și mai mult, decât până acum. In scopul ameliorării situației funcționarilor voiesc să stoarcă mai mult dela aceia, pe cari domni dela comitat nici nu-i bagă în seamă, și a căror drepturi neamurile sărdăcite ale domnilor de pământ: funcționarii comitatensi le stîrbesc mereu.

Noul proiect scutește și apără clasa aceea, despre care abuzuri, neglijență în oficiu, și despre brutalitățile ei față de popor s'ar putea scrie volume întregi.

Guvernul declară necesitatea statificării administrației, dar în vederea alegerilor el pregătește un proiect deosebit pentru a câștiga astfel simpatiile și mai cu seamă concursul funcționarilor.

Nevoia unui astfel de proiect nu se simte deloc. Comitatele și-ar putea plăti destul de bine din venitele regulate pe funcționarii lor, dacă s'ar sista faimoasa economie dela comitat. Să se asigure influența milioanei populului muncitor în rezolvirea chestiilor comitatense, atunci de bună seamă și fără eiectarea dărilor supletoare se va putea îngriji despre retribuția și despre penziunea cinstită a funcționarilor aleși de popor.

„Imnul agitatoric al românilor“. Sub acest titlu imperialistul „Budapesti Hirlep“ are ocazia fericită să dea loc în coloanele sale următoarelor șire: In noaptea precedentă zilei fixate pentru alegerile generale din 1910 alegătorii români ai comunei Sâncel (Târnava-mică) în număr de 25 au fost însoțiți până la gară de aproape toată suflarea românească din sat. Preotul local, Vasile Smigelski, profitând de ocazia că trenul încă nu sosise a ținut o vorbire alegătorilor, exprimându-și speranța, că aceștia își vor împlini datoria, votând toți pentru candidatul naționalist. Dupăce s'a încheiat vorbirea, atât alegătorii, cât și mulțimea de femei și copii au cântat „Deșteaptă-te române“.

Pe baza denunțului jandarmilor prezenți procuratura din Elisabetopol a ridicat acuză contra preotului Vasile Smigelski și contra a 24 tovarăși

ai săi pentru agitație contra ungarilor, prin cântarea imnului. Tribunalul din Elisabetopol a achitat pe acuzați și a stabilit, că până acum nu e lege, nu e vre-un ordin al guvernului, nici regulament administrativ, care în simpla cântare a unui imn oarecare, nefiind însoțit de fapte demonstrative, să găsească motivul agitației. Se stabilește mai departe, că cuprinsul imnului, nu numai poporul, ci chiar și o bună parte a intelectualilor nu-l cunosc (?) și nu-i dau adevărata interpretare. Tribunalul a apelat la Tabla din Târgul-Murășului contra felului în care s'a motivat sentința. Tabla a enunțat că cuprinsul poeziei e capabil în anumite împrejurări să provoace ura românilor. În cazul de față agitația e exclusă. Tabla de altfel a confirmat sentința de achitare a primului for. Procuratura supremă a cerut anularea sentinței. Curia a respins cererile de anulare a sentinței și azi a enunțat, că nu se poate preciza dacă agitația ce cuprinde poezia e îndreptată contra naționalității maghiare.

Tabla de altfel nici n'a găsit motivul agitației, dar n'a putut stabili dacă expresiunile de *oarbă asupra, tirani-barbari* nu vizează naționalitatea maghiară.

Situația contelui Aehrenthal. Din izvor competent se anunță, că în curând contele Aehrenthal se va retrage dela conducerea ministerului de externe. În cercurile înalte precum și în întreg ministerul se vorbește cu siguranță despre această retragere și despre venirea unui nou ministru.

Aehrenthal e grav bolnav, deși nu se vede a fi suferind. Schimbarea în conducerea acestui ministru va avea loc pe la sfârșitul lui februarie.

Ca urmaș al contelui Aehrenthal se amintește contele Bercholdt, ministru plenipotențiar la Petersburg, cel mai distins bărbat politic al corpului diplomatic austro-ungar. Se mai amintește și numele contelui Antoniu Szécsen, ambasador la Paris, dar în cercurile competente el este considerat de „outsider“.

Dacă după toate probabilitățile noul ministru al externelor va fi contele Bercholdt.

Khuen-Héderváry în Viena. Din Viena primim știrea, că în 3 februarie prim-ministrul contele Khuen-Héderváry va sosi în Viena și va fi primit în audiență specială la Majestatea Sa monarhul.

Ct prilejul acesta contele Khuen va mulțumi M. Sale pentru deosebitul interes manifestat cu prilejul boalei lui și totodată va raporta M. Sale despre situația politică. În 30 ianuarie primul ministru se va prezenta pentru prima oară la ședințele camerei, și în aceeași zi seara partidul guvernamental va organiza o cină mare în cinstea contelui Khuen.

M. Sa va împlini pretențiile ungarilor? Un ziar ungueresc primește din sursă bine informată din Budapesta următoarea știre:

„Din programul comisiunii de nouă, chiar numai chestia drapelului și a insigniilor nu este rezolvită. E absolut sigur, că M. Sa Regele va împlini pretențiunile ungarilor, atât în chestia drapelului, cât și în cea a insigniilor, dar aceasta se va întâmpla numai după desbaterea proiectelor milit. deoarece altfel este exclus, că Austria să primească proiectele militare iar boemii vor pretinde și ei concesiile la fel cu cele date ungarilor. Deci în urma discursului lui Apponyi situația este aceasta: guvernul nu poate să împlinească pretențiunile partidului kossuthist înainte de desbaterea proiectelor militare“.

Cel mai frumos cadou la orice ocazii pentru casele intelectualilor noștri dela orașe și sate. Sub titlul **Din cele trecute vremi**, însemnări despre începuturile graiului culturii și literaturii neamului românesc a apărut o foarte frumoasă carte de d. Virgil Onițiu, cunoscutul scriitor și director al liceului din Brașov.

Această carte scrisă pe înțelesul tuturor, tipărită în tipografia românească „Concordia“ din Arad, — este o podoabă pentru orice bibliotecă și pe orice masă de salon. Prețul 2 coroane plus 20 bani porto postal; pentru România 2 lei 50 bani. De vânzare la „**Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz, nr. 33.**“

Naufragații ridică tonul

După ce au pierdut totul, inclusiv onoarea, naufragații morali din spelunca mangrismului clandestin, cred, că vor putea scăpa măcar sfărâmurile bărcii lor izbită neconținut de valul indignării opiniei publice cinstite, prin invective nerușinate la adresa celor mai distinși bărbați ai neamului.

Procedând, cu nerușinarea omului care nu mai are nimic de pierdut, organul condus de d. Sever Bocu, bărbatul pe fruntea căruia va străluci ca o podoabă neperitoare, acțiunea dela Lipova, adresează în nr. de ieri injurii din cele mai impertinente la adresa d-lor A. C. Popovici, Al. Vaida Voevod și V. Goldiș, bărbați a căror cinste nu a fost niciodată pusă la îndoială și al căror naționalism niciodată nu a fost bănuțat...

Speră naufragații morali ai vieții noastre publice, că ridicând tonul vor putea induce în eroare publicul cinstit care face gol în jurul lor, că vor putea să reformeze rândurile ostenite ale scepticilor dornici de repaoz cu care țintesc să desființeze partidul național spre a relua acțiunea tradării începută de dânsii, dar neizbutită.

Astfel în nr. de duminică 8/21 ianuarie, „Tribuna zilelor lui Mangra“ după ce în atâtea rânduri a afirmat, că stă deasupra partidului și că la nevoie va proceda în contra partidului, se provoacă, cu o caracteristică nerușinare, din nou la acest partid pe care zice, că voiește să-l servească împotriva aleșilor lui.

Palmuții neconținut de opiniunea publică cinstită, scoși rând pe rând de urechi din umbra anonimului și de sub vălul negru al reverendelor de unde răspândeau calomniile în locul iubirei de oameni, după ce rând pe rând am rupt masca de pe fruntea acelora sub a căror falsă curățenie se ascundeau, cei din jurul organului „zilelor lui Mangra“, fac din nou apel la armele cinizmului îndrăzneț spre a arunca confuzie în mintea publicului.

Și tocmai acum, când lumea s'a lămurit, când fiecare s'a convins că acolo nu sunt decât burdiști și mangriști, printre cari s'au rătăcit prea puțini oameni de bună credință, se ridică organul dezbinării-naționale, să pozeze în apărător al partidului pe care voește să-l cufunde cu lepădăturile scuturate din trunchiul puternic al partidului național, și cari nu doresc să recapete valoare de circulație în societatea noastră decât spre a consuma o nouă vânzare pe preț mai bun.

Astfel aceia care timp de un an au terfelit pe cei mai distinși fii ai neamului, aleși de conferința națională în fruntea partidului încredințându-le destinele politice ale poporului român de aici, aceia acum, spre a exploata gestul unuia dintre acești aleși care nu și-a înțeles rolul, se provoacă la demnitatea conferinței naționale în scop de a lovi în toți aleșii vrednici ai conferinței naționale care au înțeles să-și îndeplinească datoria.

Zadarnic se zbate însă banda de naufragați. Opera de însănătoșire o vom continua.

Pe necinstiți îi vom scoate din viața publică.

Pe mișei care lovesc din umbră îi vom

aduce de urechi la lumină spre a le lipi pe frunte stigmatul de calomnatori.

Pe inconștienții care au abuzat de toleranța înțelepților și care umblă su pue foc casei naționale, îi vom pune sub priveghere.

Trădătorii cari și-au pus masca intransigenții spre a putea mai ușor desființa partidul, singurul organ care concentrează și dirigează energia conștientă de rezistență a poporului român din Transilvania și Ungaria, pe acești trădători, neconținut îi vom hărțui, îi vom biciui, până când să-și dea arama pe față.

De o mie de ori preferim să-i vedem întrând fățiș în tabăra lui Mangra unde-i poartă dorul, de cât să ne lovească dela spate.

Vom avea astfel în fața noastră o armată mai mare de trădători, dar nu ne temem de ea. Căci elementul dubios care încurează astăzi mișcările naționalismului cinstit va fi segregat în partea unde-l atrage afinitatea sa.

Oricât de mare va fi armata mercenară a tradării, noi o vom zdrobi, căci reprezentăm ideea națională, nevoia de luptă a acestui neam, și cu această idee noi vom învinge.

Avem deplină convingere, că mergem pe calea cea bună care ne va duce la această diferențiere atât de necesară.

Izbind neconținut în speluncă, izbir în cel mai primejdios dușman al organizării noastre naționale.

Că e așa și că altfel nu e, dovadă sunt urletele presei șoviniste maghiare împotriva noastră și care pe dânsii îi răsfăță ca pe niște copii de suflet.

Darul de Anul nou al „Pop. Român“

Prin lista de subscripție ce am deschis, nizuim să împărțim, câteva abonamente gratuite la „Poporul Român“ organul popular al partidului național român, prin regiunile amenințate de întuneric și maghiarizare: Maramureșul, Bihorul, Sătmărușul, Săcuimea ș. a.

Facem apel tuturor inimilor generoase românești din aceste hotare și de ori unde ar ajunge glasul nostru să îplinească aceea ce pot din nădejtile noastre. Li îndemnăm la una din faptele cele mai frumoase și mai mănuitoare. În acest pământ și în asemenea împrejurări 4 coroane vor putea aduce roade neprețuite.

Vom împărți aceste abonamente în primul rând în satele, unde nu intră nici o gazetă pentru popor și la știutori de carte absolut săraci — și o vom face la cererea a cel puțin doi intelectuali ai satului — de preferință preotul și învățătorul.

Nu ne îndoim, că se vor găsi în sânul întregului neam românesc inimi generoase, cari să răspundă la chemarea noastră.

Costul unui abonament pe un an la „Poporul Român“ este de 4 coroane.

Orice sumă rugăm a se trimite pe adresa Administr. ziarului „Românul“, Arad str. Zrinyi nr. 1/a, — cu mențiunea „pentru darul de Anul nou al „Poporului Român“.

Transport: 573 abonamente, 2341 cor.

Au mai dăruit următorii:

138. D. Iuliu Herbay, Arad 3 abonamente 12 cor.
 139. D. Nicolae Proștean, avocat Lugoj 1 abon. 4 cor.
 140. D. Gavrilă Marinescu, comerciant Vulcan 5 abon. 20 cor.
 141. D. Ion Serbu, comerciant Vulcan 1 abon. 4 coroane.
 142. D. Ion Răduțu, comerciant Vulcan 1 abon. 4 cor.
 143. D. dr. Nicolae Ciacan, medic Pecica 7 abon. 28 cor.
 144. D. Ionel Comșa, Seliște 5 abonamente 20 cor.
 145. D. dr. Victor Onișor, avocat Bistrița 3 abon. 12 cor.
 146. D. Simeon Buda, Pâncota 4 abonamente 16 cor.
 147. D. S. Cioran V. Bumbescu, Reșița 1 4 coroane.
 148. D. dr. Izidor Pop, avocat Lugoj 4 abon. 16 coroane.
 149. D. dr. Liviu Ghilezan, avocat Mogoș 5 abon. jum. an 10 cor.
 150. „Șercăiana“ inst. de credi și econ. Șercaia 8 abon. 32 cor.
 151. D. dr. Lucian Georgevici, avocat Recaș 5 abon. 20 cor.
 152. Iosif Morariu, protopop, Dobra 2 abon. 8 cor.
 153. Dr. Victor Todor, medic, Șarcua 2 abon. 8 cor.
 154. Ioan Popoviciu, avocat. Orșova 2 ab. 8 cor.
 155. Dr. Ioan Harșia, avocat, Szászrégen 2 abon. 8 cor.
 156. Dr. V. Dan de Apșa, avocat, Sibiu 10 abon. 40 cor.

Total: 644 abonamente, 2615 coroane.

Abdicarea dinastiei în China. Ziarului „New York Herald“ i-se vestește din Peking: Edictul de abdicare l-a pregătit regentul și mai mulți prinți însemnați ai dinastiei; lipsește încă subscrierea împărătesei.

Ambasadorii au fost înștiințați, că abdicarea se dă în publicitate ca fapt împlinit. Azi după amiază a fost în palat o consultație furtunoasă. Cei mai tineri dintre prinți se opun abdicării și pretind o luptă până la extrem. Principii mongoli s'au aliat acestora și au declarat, că mongolii nici-când nu vor recunoaște republica. Consultația s'a sfârșit fără de a se ajunge la un rezultat decisiv. În orașul tatarilor se puneau afișuri, în cari prințul Tsching era acuzat ca tradare. În partea de sud a orașului se afișau provocări dușmănoase străinilor. Oficiul de externe chinez a sfătuit pe străinii, cari se află în oraș, să se retragă în cartierul ambasadurilor. În gară stau gata de plecare trei trenuri anume pentru curtea împărătească. În Peking e teamă, că trupele Mandu se vor revolta. S'a aflat, că curtea n'a plătit până acum leftele promise din fondul de război. Yuanschikkai cu mai mulți soldați de ai săi s'a dus la palat, ca și în contra voinței prințului să înduplece curtea de a pleca la Jehol.

*

Interegnumul lui Yuanschikkai. „Neues Wiener Journal“ primește din Londra: Imperiul chinez este amenințat de a se desface în două părți. Puterile recunosc interegnumul lui Yuanschikkai până la convocarea conventului național. „Morningpost“ primește din Washington, că oficiul de externe american se teme că se va forma o monarhie în nord și o republică în sud, cari vor purta cele mai dușmănoase simțăminte față una de alta. În cazul acesta puterile vor fi silite de a se amesteca. Din cauza aceasta guvernul din Washington a recunoscut republica.

*

Lupta contra Homerule. Lui „Neues Wiener Journal“ i-se telegrafează: În provincia nordică Ulster populațiunea protestantă se opune contra introducerii Homerule și a luat o ținută amenințătoare.

Ministrii din Irlanda voiesc cu toată forța să împedecă vorbirea ministrului Churchill. În Ulsterhall unde va vorbi Churchill la vre-o 50,000 vor închide intrarea, ca nime să nu poată intra în

sală. Se plănuiește însă că ministrul totuș să ajungă în Ulsterhall, să meargă cu automobilul la Belfast, iar nu cu trenul, și populațiunea prin știri false să fie atrasă la gară. — Unioniștii au mai fondat și o cassă de ajutorare pentru sprijinirea agitației. Suma adunată s'a ridicat peste un milion coroane.

Scrisoare din Londra

15 ianuarie.

Două chestii preocupă mai ales lumea politică aici: *Home Rule* — guvernarea de sine a Irlandei, și propaganda tot mai stăruitoare a sufragetelor. E vorba ca în sesiunea viitoare guvernul să aducă la îndeplinire dorința naționaliștilor irlandezi; deoarece — cum spune o foaie cu vederi mai independente: „E singura soluție, care, ducând la prosperarea Irlandei și afacerilor irlandeze, va ușura sarcina financiară de pe umerii atât a Irlandei cât și a mării Britanii“.

Cât privește dreptul de vot al femeilor, sunt neînțelegeri în sânul cabinetului. În deosebire de primul ministru Asquith, care a declarat acum o lună unei deputațiuni de sufragete: că acordarea cererii lor ar fi o greșală neiertată pentru Anglia, — ministrii de finanțe și externe sunt niște partizani fățiși ai mișcării femeilor. Se prea poate ca chestia să se hotărască pe calea unui *referendum*.

Ziarele au vorbit mult de o conferință a ministrului de finanțe Lloyd George: *Datoria bisericii față de chestiile sociale*. Atât prin subiectul cât și prin felul de a vorbi deschis — neținând seamă de prejudecăți, al ministrului de finanțe, conferința ne interesează și pe noi. El a spus între altele:

„Sărăcia nu-i greșala Providenței, care dă cu îmbelșugare. Sărăcia, lipsa, mizeria nu există pe pământ fiindcă pământul e sterp și gol și nu produce deajuns pentru toți. Sunt milioane de bărbați, femei și copii în această țară, cea mai bogată din lume, cari își duc viața numai în sărăcie, lipsă și desnădejde“. Mai departe:

„Nu te poți ocupa de o problemă așa de mare doar prin simple apeluri spasmodice la mila binevoitorului“.

Biserica nu trebuie să se îngrijească numai de lucruri spirituale; ea are un rol de îndeplinit aici: „Nu prin a sprijini anume partide, nu prin a propune măsuri particulare de reformă; ci, ridicând întâi conștiința națională la cunoașterea existenței acestor rele, și apoi la simțul răspunderii față de ele. Al doilea, întipărend spiritul necesar de jertfă, fără de care nu-i este cu putință unei națiuni a se ocupa de probleme gigantice de acest fel“.

Citesc în „*Buletinul muzeului de arte frumoase*“ din Boston un studiu asupra sfinxului egiptean de profesorul G. A. Reisner. El a făcut săpături în a treia piramidă și în largul cimitir delat apusul întâiei piramide, în urma cărora luând în cercetare obiectele găsite, autorul crede a fi descoperit și enigma acelei misterioase arătări din pustiu, ce a pus pe gânduri pe toți ce a venit în atingere cu ea: Oare ce să fie? Ce a vrut să însemne ciudata figură? domnul Reisner răspunde:

„Sfinxul în Egipt nu-i decât trupul unui leu cu capul regelui domnitor. În acest chip regele e înfățișat ca un paznic, călcând pe dușmani și veghind asupra teritoriului. Motivul se găsește desecori. Marele sfinx e paznicul cuprinsului sacru a celei de a doua piramide, așezat lângă drumul ce duce la piramidă. Trupul e trupul unui leu. Capul e un portret a lui Chepren, regele care a clădit a doua piramidă“.

D. Iarungu.

Discursul de bunăvenire

rostit de d. D. Marmeliuc în seara de cunoștință a „României June“ — sâmbătă în 31 decembrie 1911.

*Iluștri oaspeți,
Doamnelor și Domnilor.*

Când mă ridic în acest loc, pentru a vă arăta în câteva cuvinte cauzele, cari ne-au îndemnat să prăsnim amintirea celor 40 de ani dela înființarea „României June“ și a vă exprima adâncile noastre mulțumiri pentru cinstea, care ni-o faceți cu prezența d-voastre la acest jubileu, sunt cuprins de un îndoit sentiment: aducerea aminte de trecut î-mi umple mie și celorlalți membri ai societății sufletul de *recunoștință* față de predecesorii noștri în „România Jună“, iară momentul de față îmi însuflă un sentiment de *sfială*, pe care îl are fiecare, când trebuie să vorbească înaintea unui auditoriu atât de distins, cum am eu astăzi deosebită fericire.

Înainte ochilor mei sufletești se părandă *patruzeci de generații*, fiecare dintr'însele aducându-și aurul străduințelor pe altarul propășirii societății, al cărei jubileu îl serbăm. Din învâlmășagul acesta de persoane și timp, de bucurii și dureri, speranțe și desamăgiri se desfac mărețe figuri, cari astăzi încorporează în persoana lor întregi mișcări culturale sau politice românești și cari prin splendoarea numelui lor fac cinste societății, căreia i-au aparținut.

Iar când privesc la stimații noștri oaspeți din astă seară, *sfiala* trece pe încetul în *admirație* față de d-voastră și *mândria* pentru noi. Căci venit-a din fundul Moldovei rectorul universității din Iași, d. profesor *Bogdan*, vrednic reprezentant al culturii românești ne-a onorat cu distinsa-i prezență cel mai ilustru reprezentant al filologiei moderne, membrul nostru onorar, d. dr. *Wilhelm Meyer-Lübke*; a venit să ne încălzească sufletele cu avântu-i tineresc bătrânul profesor dela Praga, cunoscutul prieten devotat al limbii și culturii noastre, d. *Urban Jarnik*. Drepti, mândri și conștienți de munca lor stau înaintea noastră reprezentanții neamului românesc de supt coroana Sf. Ștefan, înțeleptul conducător al politicei naționalităților din Ungaria, d. T. *Mihali* și d. Șt. C. Pop, alături de acela care reprezintă cu condeii principiile partidului național, d. *V. Goldiș*. L'am așteptat cu dor pe profesorul dela Iași d. A. C. *Cuza*; dar n'a venit. Iar conducătorul sufletească al tinerimii, și marele apostol dela Văleni n'a avut voie să vie. Îi trimitem de aici aceleași sentimente calde de admirație, dragoste și alipire, pe cari trebuie să île păstrăm totdeauna uriașului vieții noastre naționale. Și v'ați prezintat voi, scumpe frați, reprezentanții tinerimii române de pretutindenea, speranța și viitorul neamului românesc.

Cu toții ați venit, pe drumuri lungi, să luați parte la bucuria noastră, la jubileul societății, prin care dela înființarea ei încoace au trecut toate evenimentele mari din istoria neamului. Este doar înființarea societății noastre însăși o urmare mijlocită a marelui eveniment al unirii principatelor. În urma dezastruoasei calități, de a ne certa orișunde suntem, existau înainte de 1871 în Viena două societăți studentești române, cari trăiau între olaltă în perfectă dușmănie.

Dr. Brutus Macaveiu

medic univ. specialist în morburile femești ord. 9—11, d. a. 3—5.

Timișoara, Koskuth-tér Nr. 2, etaj. 2.

Telefon Nr. 11—68.

O conferință despre unirea principatelor, ținută în anul 1869, cuvinte calde și frumoase din gura bătrânului de pe atunci A. Hormuzachi au dat îndemnul la tratative de pace. Și la 8 aprilie 1871 pacea s'a prăsnuit prin constituirea comitetului „României June“ în frunte cu acel bărbat, care pe lângă valoarea lui literară are atâtea merite pentru societatea noastră, încât moartea lui pentru neam *pe noi* ne doare îndoit.

La anul 1908 societatea „Junimea“ din Cernăuți și-a serbat jubileul de 25 de ani; toate serbările le-a prezidat primul ei președinte d. Dimitrie Onciul. Ce frumos, ce înălțător ar fi fost, dacă serbările noastre de acum le-ar fi *putut* conduce ca președinte de onoare... I. Slavici. Dela 1871 încoace tot ce a fost înălțător sau dureros în istoria poporului românesc s'a reprezentat cu acelaș efect în sânul „României June“.

Inființarea „Junimei“ dela Iași cu toată discuția dintre curentul introdus de d. T. Maiorescu și latinisti; războiul de ne-atârnare; memorandumul cu toate peripețiile sale; lupta pentru limba românească de pe piața „Teatrului Național“ la 1906, regretabila răscoală din 1907..., toate au trecut, lăsând urme înălțătoare sau dureroase în sufletele, cari formau atunci puterea de viață a societății.

Ba chiar fapte însemnate pentru toată viața noastră culturală, cum a fost memorabila serbare dela Putna în 1871, cele două congrese studențești și lupta pentru catedra de istoria românilor la universitatea din Cernăuți, care se va ocupa cât de curând de membrul nostru emeritat d. dr. I. Nistor, le putem revindica ca *purcese* din „România Jună“ și îndeplinite în cea mai mare parte de membrii ei.

Aveți, ce prăznui dar, iluștri oaspeți și iubiți frați. Din „sâmburele de ghindă“, pus la 1871 de cătră întemeietorii „României June“, s'a desvoltat stejar puternic. D-voastră, bătrânii, sub ochii cărora a crescut și s'a desvoltat societatea, voi, părinții, nașii și conducătorii ei prin 4 decenii, ați venit acum în mijlocul nostru, pentru ca în câteva momente sărbătorești să vă amintiți trecutul cu faptele lui frumoase, prestate de d-voastră. Noi, generația de astăzi a „României June“, vă aducem tributul nostru sincer de recunoștință pentru îndemnul viu, care ni-l dați prin viul exemplu al personalității d-voastre, care ne arată aievea

*Cât s'au străduit străbunii,
Steagul să ni-l ție sus.*

Iară voi, fraților reprezentanți ai diferitelor societăți surori, cari ați jertfit mult din puținul mijloacelor d-voastre, pentru a ne mângăia sufletele cu speranța, care o legăm de întâlnirile noastre cât de dese, ați venit încoace, pentruca la un loc să ne luminăm mințile la razele idealurilor comune, pe cari avem să le urmăm, moștenindu-le dela aceștia, ați venit să sorbim din acelaș isvor de îndemnuri, cari ne trebuie în marea luptă de regenerare, ce trebuie s'o purtăm acum sau mai târziu în toate părțile locuite de români, ați venit să ținem sfat, cari căi și mijloace vor trebui alese, pentruca

*Altarul de jertfă-al națiunii să fim,
Și sufletul neamului nostru.*

Cu căldură și dragoste vă salut, iluștri oaspeți, doamne și domni; la privirea d-voa-

stre, iubiți membri onorari și emeritați, ne saltă inima de fericire; iară vouă, fraților studenți, vă strângem mâna cu frăție.

Bine ați venit!

Din Bucovina

IV.

O victimă a pedagogiei moderne.

Sermana noastră Bucovină! Departe a ajuns! Vrei odată să iai condeiul în mână și să scrii ceva din viața de aici, te pui și scrii și apoi dacă recetești ceea ce ai scris, deodată te trezești, că din penă ți-a eșit o cronică scandaloasă. Numai de bine nu auzi. În corespondențele mele anterioare am scris despre tâlhăriile democratice și subjugarea totală a presei locale și astăzi cu durere trebuie să tractez un capitol nou și anume să aduc o pildă de tot faină și frumoasă de *pedagogie modernă*, cum se îndeletnicește ea la *gimnaziul din Suceava*.

Acest gimnaziu până nu demult a fost singurul gimnaziu românesc în toată Bucovina. La început au servit la el profesori străini, cari au prigonit din gros elementul românesc. După aceea însă fură cu timpul înlocuiți de profesori români. Aceștia își dădeau acum toată silința să ridice mereu inteligența românească din țară, crescând o generație nouă, care să fie contrabalansă pentru străinii, ce au cucerit țara. Da, așa era pe atunci, când erau activi încă profesorii cei vechi, bunii bătrâni, cari parte nu mai sunt în viață, parte din cauza bătrânețelor au trebuit să se retragă spre durerea elevilor.

Cu repășirea acestor profesori s'a finit și epoca pedagogiei vechi, al cărei caracter era creștere serioasă științifică și morală imbinată cu dragoste părintească pentru elev. De acolo vine că noi foștii elevi ai acestor buni bătrâni și astăzi cu iubire fească și respect gândim la foștii noștri profesori și ne simțim pururea ca și când am fi mai departe învățăceii acestor băbați vrednici.

Astăzi e cu totul altfel. Au venit, vezi Doamne pedagogi din lumea nouă, cu idei moderne, cu reforme peste reforme, una mai genială decât alta, dar... lucrul de căpetenie, creșterea inimii și a caracterului, care se poate câștiga numai prin o purtare părintească față de elev, zic lucrul de căpetenie s'a uitat cu totul tot.

Așa pedagogii moderni au introdus în Suceava sportul în cea mai extinsă măsură, încât în adevăr nu poți pricepe, de unde mai au vreme elevii să învețe ceva din obiectele prescise pentru învățământul ordinar, dupăce ziuica întreagă aleargă pe cele dealuri și văi ba cu „Rodel“, ba cu dracul, ba cu tatăl-său.

Aceste sporturi toate n'au satisfăcut postulatelor „pedagogiei moderne“, de aceea s'a născocit un sport mai cu coarne, anume *tragerca la țintă cu pușca de foc*. Că acest sport este cu totul tot de prisos la un institut de creștere, care produce aproape exclusiv numai teologi, juriști, medici și filozofi, iar numai în parte minimală militari, — la aceasta pedagogia modernă nu s'a gândit, ba nici nu s'a gândit nici măcar la aceea, că elevii la acest sport se joacă nu numai cu pușca, ci și cu *vieața*. Nu o doresc, dar mă tem foarte, că peste scurt se va întâmpla vre-o nenorocire, și apoi cine va răspunde?

Dar ce să vezi! Nici măcar acest sport destul de gogonat n'a putut să mulțumească „pedagogia modernă“! Deci reprezentanții acestei direcțiuni de creștere hipermodernă s'au pus pe gânduri și au gândit, și gândit, și gândit, nu șagă, pânăce duor lumini dintre ei, profesorilor *Burduhos* și *Antonovici*, li-a trăsniț o idee nouă prin cap, o idee, înaintea căreia trecute Comenius, Pestalozzi și toți pedagogii vestiți din lume să se bage în pământ de rușine! Anume amândoi pedagogi moderni sus numiți s'au hotărât să pună capac reformelor și să introducă în gimnaziu... *duelul*! A fost mare discuție și ceartă în corpul profesoral din Suceava, dar introducerea duelului n'a reușit, se vede pentrucă în acel corp didactic se află încă prea mulți pedagogi retrograzi, cari li-au stricat hazul acestor doi pedagogi, smântânei pedagogiei moderne!

Dar gimnaziul din Suceava a căpătat nu de mult și un catechet nou. Acesta văzând atâtea râvnă la pedagogia modernă, n'a putut să rămână și el în urmă și deci dară și-au frământat lung creerii, ce să înceapă.

Și iată rezultatul acestei clociri: *să se uniformizeze elevii gimnaziului din Suceava*! Strac albastre, bumbi de aur, comanac englezesc sau turcesc — nu știu, e greu de cunoscut. Până acum fiecare elev se purta îmbrăcat, cum putea. Majoritatea elevilor, fiind dela țară, poartă haine românești țărănești, ceeace foarte mult ușurează părinților, adese foarte săraci, să-și trimită copiii la școală, de oarece hainele produse de industria casnică sunt pe cât de trainice, pe atât de eftine, ba pe țărani aproape nu-i costă nimic. Acum însă era cât pe ce să se schimbe treaba, căci introducându-se acea uniformă șugubață, țărani ar fi fost nevoți, să se bage în datorii de dragul catechetului, sau să nu trimită de loc copii la școală. Inșă, mulțumită lui Dumnezeu, uniformă a pățit-o ca și duelul sus pomenit: astăzi mai paradează în uniformă încă numai fiul catechetului și... doi Jidani!

Dar trebuie să mai amintesc încă un truc „pedagogic“ foarte memorabil. În despărțiturile românești anume crescând numărul elevilor pe zi ce merge, dela o vreme clasele trebuiră împărțite. La început alfabetul servia ca normă pentru împărțire, așa b. o. o despărțitură cuprindea elevii cu inițialele numelui A—L, iar a doua pe cei cu inițialele M—Z. Acuma însă s'a introdus altă normă: împărțirea după *feciori de domn și feciori de țăran*. Cine a venit la această idee genială, nu știu, atâtea numai pot constata, că începutul datează cam de atunci, decând catechetul din Suceava a devenit *nobil de valea Utsei*!

Pe vremea mea, când studiam în Suceava, era cu totul altfel. Atunci nu știam, ce era fecior de domn ori de țăran. Ea însu-mi ca fecior de țăran locuiam în gazdă la un loc cu un fecior de preot, care în studiu era cu doi ani înaintea mea. El era dela munte și avea sprijin de acasă, eu eram dela țară și n'aveam nimic, deci trebuiam să mă susțin cu lecții.

El nu avea nevoie de lecții, pentru aceea lucra cu atât mai intensiv ale sale pentru școală. Seara, când mă vedea obosit de munca pentru pâinea zilnică și înțelegea că trebuie să mai lucru pentru școală, îndată se așază lângă mine și peste scurt mă treziam pregătit pe mâne pentru școală. Așa eu feciorul de mojić aveam instructor de casă gratuit pe un fecior pe popă! Dar de câteori n'am mâncat din blidul lui, când mi-se întârziu părinții să-mi aducă mâncarea de acasă! Astăzi amândoi suntem persoane de stare și deși locnim în depărtare, fiecare cu grijile familiei sale, totuși căutăm să ne întâlnim măcar de vre-o două ori pe an, ca să ne reamintim viața cea frumoasă, ce am dus-o odinioară, fiind copii.

Așa era pe vremurile acelea, și de aceea nu e de mirare că până astăzi nimenea nu m'a putut îndupleca să mă asociez partidului *democrat provizoric*, — să nu fiu rău înțeles, căci la noi cuvântul „provizoric“ are două senzuri și anume:

1) *provizoric* = nu definitiv, cum bunăoară este *Gheorge Tofan*, care va fi provizoric în vecii vecilor, Amin.

2) *provizoric* = care ia provizie pentru toate, cum bunăoară corifeii democraților, Florea Lupu și Aurel cavalier de Onciul, cari până acum au luat provizii cu sutele de mii.

Până acum am vorbit așa zicând de „*pedagogia extra muros*“, care, la dreptul zis fiind numai o donquixoterie, n'ar cauza elevilor altă daună, decât numai că i-ar împedeca, să se ocupe mai intensiv cu obiecte școlare, perzându-se timpul pe cele văi și dealuri. Dar vine alt soi de pedagogie modernă, care voim să o numim „*pedagogia intra muros*“ și aceasta este direct *periculoasă* atât pentru elev, cât și pentru profesor. Norma acestui soi de pedagogie este *șicanare până la sânge*, și în Suceava sunt acum o mulțime de pedagogi, cari sunt însuflețiți pentru această metodă. Cel mai terorist între toți este actual vestitul *Mocrensch*. Acesta este abia de un semestru numit profesor la Suceava. Studiile și le-a făcut în Cernăuți fiind membru „activ“ și „zelos“ al societății bătăuse „Bucovina“. Cu ciupăi roșă și țigla (= Bratspieß) în mână, întru bătăi vecinice, beții etc. nobilul *Mocrensch* și-a cultivat inima taman cum trebuie pentru metoda pedagogică teroristă.

Dupăce a mai dăinuit pe la unele gimnazii cu groaza băeților în fine a ajuns la Suceava, unde s'a excelat tocmai în 16 ianuarie 1912 s. n., cu un efect pedagogic, care va rămâne o *pată de sânge* neștearsă în istoria gimnaziului din Suceava.

Iată ce a fost! De când a venit *Mocrensch* la Suceava s'a pus pe șicanare sistematică, neîn-

tând nici măcar un moment. Indată la început se iscă o revoltă între elevi, aceasta însă fu suprimată, fără ca *Mocrenschii* în urmă să-și schimbe tactica. În presara anului nou 1912 căzura chiar câteva impușcături prin fereastră în locuința lui *Mocrenschii*, care din norocire rămase nevătămat. Însă *Mocrenschii* rămase tot *Mocrenschii*. Șicanele sale deveniră din ce în ce tot mai acute, până ce în 16 ianuarie se întâmplă catastrofa și anume așa: Intre elevii din clasa V. desp. rom. era și un elev cu numele V. G., un băiat sîrguincios și blînd ca o copilă, după mărturia celorlalți profesori ai săi. De acasă era copil de țaran, fiul unei văduve sermane ca vai de ea. Băiatul era conștiu, că odinioară va trebui și el să fie sprijinul mamei sale, și de aceea se sîrguia din răsuputeri să ajungă la o bucătică de pâine. Dar truda zadarnică! Vine *Mocrenschii* și iarăși *Mocrenschii*! Se pune pedagogul numai decât pe aceea, să rupă gâtul băiatului, și mi țî-l șicanează în continuu cu o consecvență vrednică de un lucru mai bun. Băiatul cu blîndeța lui a răbdat toate șicanele, cugetînd că se vor întoarce spre bine. Dar s'a înșelat. Semestrul este acum spre sfîrșit și *Mocrenschii* avea să-i dea ultima lovitură lui V. G. și așa să-i facă imposibil să urmeze mai departe studiile gimnaziale. Vezi Doamne, și un vierme se svîrcolește, dacă îl calci, necum un om! Așa și băiatul în fine s'a revoltat!

În ziua sus pomenită *Mocrenschii* avea să-și desvolte talentele pedagogice în cl. V. la ora 12—1, ora de matematică. Indată la începutul orei elevul V. G. ceru permisiune, să iasă din clasă. *Mocrenschii* îi încuviință, iar băiatul eși și se întoarse chiar îndată înapoi cu o scrisoare închisă, neadresată în mână.

Această scrisoare o dădu lui *Mocrenschii*, zicînd, că e dela profesorul V. M. și stătu înaintea catedrei. Pe când *Mocrenschii* deschidea scrisoarea, ca să o citească, V. G. scoase un revolver și trase cinci focuri asupra lui *Mocrenschii*, care, ușor vulnerat, fugi în cancelaria directorului. Indată după fuga profesorului, băiatul puse revolverul la tîmplă și cu ultimul glonte își spulberă creierii. Se născu o mare panică în gimnaziu. Indată veniră mai mulți medici și orînduiră transportarea elevului la spital. Pe drum către spital muri V. G.

Se înțelege, că această întâmplare produse o senzație grozavă. Simpatiile întregii lumi, adusă la expresie și în ziarele locale au fost și sunt pe partea victimei. Dar martirul nici după moarte nu avu odihnă, ci și acum urmară șicane din partea direcțiunii.

Anume, textul anunțului funebru al colegilor defunctului fu confiscat, supus unei censure aspre și redactat literal de către direcțiunea gimnazială.

Îți vine a crede, că gimnaziul din Suceava este sfînta mămucă Rusia, iar directorul este țarul, tătucul tuturor rușilor pravoslavnicii!

A doua șicană: Rămășițele victimei aveau să fie transportate pe strada principală, pe lângă tribunal, ca să fie duse în locul natal al defunctului, unde avea să fie depuse spre odihna vecinică. Se adanară colegii răposatului și o mulțime de popor, ca să privească la cortegiul funebru. Atunci tătucul tuturor rușilor pravoslavnicii, temându-se, ca sfînta mămucă Rusia să nu facă revoluție, poate chiar cu bombe de dinamit, lucră într'acolo, ca acel conduct funebru să ieie dela spital alt drum, anume peste câmpuri, încunjurînd crașul, și așa făcînd un drum îndoit pînă la locul natal al victimei. Și aceasta s'a întîmplat în 18 ianuarie, într'o zi, când la noi temperatura arata 20 Celsius!

Intocmai o temperatură moscăcească!

Oare n'am drept, dacă spun, că ne aflăm în zodia muscalului?

Inspectorul școlar român al țării, imediat ce a aflat despre catastrofă, a plecat la Suceava și a îndrumat o cercetare disciplinară severă, la care vor fi audiați atât profesorii cât și elevii. Știu bine, că la această ocazie se vor descoperi lucruri destul de frumoase și încântătoare la gimnaziul din Suceava.

Dar acum este ocazie, să se saneze acele neajunsuri atât de funeste, cari corup generații întregi.

Pedagogii, ca *Mocrenschii*, trebuie odată pentru totdeauna eliminați din corpurile didactice ale școlilor noastre, și de aceea așteptăm, că inspectorul țării va procedea cu rigoarea cuvenită la cercetarea disciplinară, iar consiliul școlar al țării îl va alunga peste hotare pe acel tiran blăstămat, crescut în școala societății ultrademocratice studentești „*Bucovina*”, care are între membrii ei onorari și niște

tălhari, vrednici de pușcărie, cum e Florea Lupu și Aurel cav. de Onciul.

Acum încă un cuvînt serios către *directorul* gimnazului din Suceava! Toată lumea știe, că acest gimnaziu odinioară a fost o mostră vrednică de imitat sub conducerea mult regretatului director *Stefan de Repta*. După repășirea sa veni un director, drept că român bun, dar slăbănog, și atunci începu anarhia. Acel director repăși după scurt timp în urma bolii sale, și era de așteptat, că noul director va restabili timpurile de aur de sub *Stefan de Repta*. Ți-ai găsit! Astăzi e și mai rău decât sub *directorul* intermediar! Actualul director se teme și de umbra sa. Dacă se întîmplă ceva în corpul didactic — și acolo se întîmplă foarte multe, ce n'ar trebui să se întîmple, — directorul toate le mușamalisează, în loc să se străduiască pentru îndreptarea răului. El se teme, că autoritățile superioare vor pune vina pe el, dacă va fi tras la răspundere vre-unul din profesori. El crede, că atunci autoritățile superioare îl vor ține de un conducător rău, sub care se întîmplă neajunsuri, iar pe de altă parte se teme de fiecare suplent, ca să nu-l denunțe cumva. De aceea cea de străbălare totală la gimnazul din Suceava!

Știu, că directorul va obiecta, că acel gimnaziu, avînd cred, că vre-o 24 de clase, este așa zicînd un gimnaziu triplu, și de aceea conducerea sa cere o muncă uriașă. Bine! Însă dacă cineva nu se simte apt să presteze aceea muncă, atunci să nu se apuce de ea! Să nu sărute toate pragurile și tălpile cinovnicilor, ca să ajungă director, și apoi să lase ca să se întîmple așa niște grozavii sub conducerea sa! Directorul unui gimnaziu trebuie să fie un apărător de granit al institutului său, să-l scutească de atacuri de sus și de jos! Așa era *Stefan de Repta*! Astăzi, dacă guvernul ar porunci introducerea limbii *ucraîne* în gimnaziul din Suceava, directorul îndată ar face-o! Un cuvînt prin telefon ar ajunge! Directorul îndată ar grăbi la telefon, s'ar închina adînc, — căci așa o face, când vorbește prin telefon cu autoritățile din Cernăuți — și apoi îndată ar da ucaz, să se vorbească rușește în gimnaziu.

Așa o figură este directorul actual!

Vai de gimnaziul din Suceava! Dacă va merge așa mai departe, se duce de răpă! Aici e o pildă eclatantă pentru ceea ce înseamnă o *conducerea rea*! Cine nu știe conduce, să nu se priadă la așa un lucru plin de răspundere! *Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*, zice sf. apostol Paul, dar el nu-și gîndește sub „*episcopat*” o sinecură cu multă cinste, multe parale și puțină muncă, ci un oficiu greu, plin de răspundere, care cere o muncă uriașă, curaj, prudență, cumpătare, scurt toate virtuțile, cari trebuie să le aibă un general iscusit!

Directorul din Suceava a ajuns la acel „*episcopat*”; bine, deci dară s'a sitisfăcut ambiției sale! Acum însă, dacă este el un om conștiincios, trebuie să porceadă astfel: sau cu mîna de fier să prindă cîrma gimnaziului și să-l aducă la acea floare, în care era sub *Stefan de Repta*, sau dacă vede, că are mîni de ceară, să lase cîrma altuia mai deștoinic, să grăbească la telefon, să se închine adînc, și să vorbească spre Cernăuți: „Domnilor, vîd că nu pot, vîd că nu merge; deci avînd eu acum anii de serviciu pe deplin, vîd rog să-mi dați pensia cuvenită și să vă căutați pe altul!” Dacă directorul are numai pic de simț de onoare în sine, așteptăm, că el aceasta va face-o cât de curînd, și așa își va salva cîrma înaintea lumii și va rămînea și mai departe acel profesor iubît de toți elevii săi, „*Domnul*” cel bun ca un tată!

Sfîrșesc cu cuvintele:

Dumnezeu să-l ierte pe V. G. și să dea, ca el să nu fi căzut de giaba ca jertfă!

Cornelius a Lapide.

Dela frați

ROMANIA

Dr. Racovski în țară. Fostul șef al socialiștilor din România expulzat din țară de trecutul guvern ca străin care prin acțiunea sa primejduia ordinea statului, de câteva zile s'a reîntors printre „*tovarășii*” săi. Se știe că acum un an d-nul Racovski a mai intrat în țară dar cu acea ocazie fusese reținut peste graniță, de oare-ce prima dată când a părăsit forțat țara nu i-se notificase decretul de expulzare.

Scopul acestei reîntrări făcute cu voia sa fără de voia guvernului este dorința de a supune justiției „cazul său”, de oarece d-sa susține că nedrept a fost despărțit de cetățenia sa românească.

Acuma când este în regulă cu comunicarea decretului de expulzare, fără de care formalitate nu putea fi admis să facă proces de expulzare nedreaptă, credem în sfîrșit că-și va putea implini dorința de a avea și hotărîrea justiției.

Opiniunea publică română dă multă atenție cazului Racovski. Pentru cei care cunosc stările din România însă revenirea lui Racovski în țară fie că va rămîne definitivă sau nu, altă importanță de cea a faptelor diverse mai mult sau mai puțin sensaționale nu va putea avea.

Ar fi o copilărie să credem că începuturile de organizație social democrată ar câștiga ceva de pe urma ei. Țara eminentemente agricolă cu mici începuturi industriale, România ori-care ar fi fanatismul unui Racovski și dorința unor anumiți „*cețățeni*” de a vedea înflorind armata proletariatului internațional, este menită să rămîie pentru mult timp ferita, de un asemenea noroc...

Demonstrațiunile sîngeroase ale opoziției. Întrunirilor parțiale ale opoziției unite au urmat după cum s'a fixat — o întrunire generală în București. Marele meeting ținut ieri după amiază a fost însoțit de demonstrațiuni cu vărsări de sînge. După întrunirea foarte agitată ținută în liber mulțimea a pornit spre palat purtînd placadre cu inscripțiile: *Jos ciocoi!* *Jos guvernul!* Pe calea Victoriei un cordon de jandarmi le închisese drumul Jandarmii însă n'au putut rezista în fața mulțimii imense, ei au trebuit să cedeze. Neputînd pătrunde la palat demonstranții au aruncat cu pietrii în clubul conservator spîrgîndu-i ferestrele și rîndind la cap pe avocatul Nițescu care se afla în localul clubului. Intre aceste jandarmii primiseră porunca să evacueze strada și piața teatrului. Incercării jandarmierii iau răspuns mai multe impușcături de revolver din hotel Continental și clubul conservator. Douăzeci de oameni au fost răniți.

BUCOVINA

Atentat contra profesorului Mocrenschii. O întâmplare care a zguduit adînc populația orașului Suceava, s'a petrecut ieri în următoarele împrejurări:

Elevul Vicenti Greciuc din clasa 5-a a gimnaziului superior din Suceava a tras în timpul cînd profesorul Grigore Mocrenschii îl examina, trei focuri de revolver asupra acestuia, cu intenția de a-l omorî.

Gloanțele au nimerit însă în mîna stîngă și în umărul drept, producîndu-i leziuni cari nu-i amenință viața.

Profesorul, rînit fiind, s'a refugiat în grabă în camera profesorilor pentru a anunța pe directorul gimnaziului, d. Procopovici, de cele întîmplate.

În acest timp, atentatorul Greciuc, și-a descărcat un glonte în tîmpla stîngă.

Elevii din clasă fură apucați de groază și nu puteau să intervie pentru a l' opri pe Greciuc de la fapta sa.

Autoritățile fiind alarmate, au sosit în grabă dispunînd transportarea profesorului rînit la spital. Atentatorul sinucigaș Greciuc a murit imediat.

În urma acestui nenorocit caz, întreaga clasă a fost supusă unui interogatoriu. Nici un elev însă nu poate da vreo informație dacă atentatul a fost săvîrșit cu premeditare.

Cauza acestei drame se pare a fi profesorul care se purta foarte riguros față de Greciuc.

Nemulțumirea elevilor de gimnaziu se manifestă cam des aci în contra unor profesori. Așa acum cîtva timp un profesor din Cernăuți a primit un colet postal conținînd o bombă de dinamită. Deschizînd cu precauțiune pachetul, profesorul a examinat cu deamănuntul conținutul, și a rămas înlemnit, că se află în fața unui așa de teribil material.

Acestei precauțiuni îi datorște profesorul viața.

Luăm la cunoștință cu durere în suflet cele ce se petrec la gimnaziul din Cernăuți. Avem însă speranța că frații noștri vor ști să pună capăt acestor stări de lucruri, cari au făcut pe elevi să recurgă la mijloace disperate, iar profesorilor li s'a pus viața în primejdie.

Litere - Arte - Științe

Schimbările intervenite în situația aromânilor

Nevoia de sistemizare a spiritului nostru ne impune ca și în ordinea fenomenelor morale, cum sunt transformările politico-sociale, să stabilim un punct precis de pornire, pe care mai adesea îl găsim în marile momente istorice. Și, ca atare, printr'o alternativă foarte firească, suntem înclinați a aștepta dela fiecare moment istoric însemnat o sumă de schimbări politico-sociale în viața acelor care alcătuiesc formația de Stat în care se produce.

Dar, dacă e ușor să legi o schimbare văzută de un eveniment văzut, nu tot așa de ușor este să prinzi transformările care se operează după un eveniment istoric, mai ales când timpul nu li-a permis să se caracterizeze bine, când nu au căpătat forme care să le facă vizibile pentru ochiul orișicărui.

Expresiunea vizibilă pentru toți a unei transformări sociale este *formula juridică*, prin care capătă consacrarea legală. Numai după ce au obținut această formulare, ele capătă corp pentru toată lumea.

De fapt o schimbare a situației de drept nu se traduce în totdeauna într'o schimbare reală în condiții, și de asemenea o transformare fundamentală se poate opera uneori supt o situație de drept cu totul diferită.

Orișicum, ochiul comun este mai de grabă dispus să considere ca o schimbare reală o simplă formulă*) decât să prindă de desuptul unei stări legale anormale prefacerile operate.

Considerând lucrurile sub acest îndoit raport, formal și real, să ne încercăm a arunca o privire asupra schimbărilor intervenite în situația Aromânilor după proclamarea constituției.

*

Din punct de vedere legal, nu a intervenit nimica nou în starea aromânilor. O schimbare în situația lor legală se putea face în două feluri.

S'au prin desființarea vechilor privilegii ale tuturor confesiunilor nemusulmane, cari ar fi urmat să fie înlocuite printr'o organizare nouă, făcându-se astfel și aromânilor un loc egal în rândul musulmanilor, sau prin acordarea și pentru aromâni a unui statut organic, similar cu cele ale altor neamuri, prin care și aromâni, constituiți juridicește, pe baze eclesiastice, ca nație, ar fi intrat în concertul naționalităților otomane.

Nu s'a întâmplat nici una nici alta.

De privilegiile național-religioase juna Turcie nu s'a atins; din potrivă, cu o grabă care denotă grija ei de a nu lăsa nici o îndoială în această privință, li-a făcut loc în constituție, cu risicul de a contrazice concepția ei egalitară.

O a doua posibilitate nu s'a realizat, de oare ce aromâni nu au fost în măsură de a întreprinde o acțiune efectivă pentru revendicarea autonomiei cultural-religioase.

Deci juridicește ei au rămas tot în aceeași situație haotică de mai înainte. Fără statut organic, pe baza căruia să fie constituiți sub formă religioasă, ca naționalitate, ei formează un adevărat anacronism în cuprinsul imperiului.

Și aceasta formează principala dificultate, piedeca de competență în viața lor națională. Căci, dacă sunt situații politico-sociale care pot dăinui fără o consfințire juridică, sunt însă altele cari au neapărat nevoie de acesta spre a se constitui.

*

Dar, dacă trecem peste acest punct de vedere legal, și privim lucrurile sub celalalt raport, putem spune că, în multe privinți, situația aromânilor a suferit modificări reale.

Să încercăm a le expune, începând cu frământările înregistrate de organizarea lor școlară. Să lămurim mai întâi că, dacă punem aceste frământări în legătură cu mișcarea constituțională, nu o facem pentru motivul că această mișcare ar fi

*) Astfel s'a întâmplat cu iradeaua aromânilor din 1905, care a fost o formulă deșartă, fără de nici o însemnătate pentru aromâni, de care a fost proclamată cu zgomet, ca odată foarte însemnată în viața aromânilor.

cauza lor generatoare, ci pentru că ele au urmat după proclamarea regimului constituțional și pentru că acest regim le-a făcut posibil. fără a le provoca, dând nemulțumirilor puțința de a se manifesta.

Această mișcare având un caracter de alcătuire particulară, variile frământări și modificări suferite de ea nu au stat în nici o legătură cu autoritățile Turciei și cu prefacerile de acolo. Proiectele de modificări s'au îndreptat spre autoritatea respectivă de aici, din țară, singura care, prin faptul că dispune de buget, este în stare să impună respectarea diferitelor dispoziții. Până și regulamentul pentru funcționarea Eforiilor se cere să fie aprobat dela București, căci și pentru Eforii bugetul este singurul mijloc de a le face să asculte de dispozițiile regulamentare. Faptul că un regulament elaborat și decretat în București este de nulă valoare în fața autorităților țării în care să se aplice, nu prezintă importanță.

Cu tot acest caracter absolut privat, această organizare școlară, fiind unica de care dispuneau aromâni, reprezintă elementul aromân în raporturile lui cu autoritățile, cu Statul și cu celelalte neamuri.

În fruntea ei până după Constituție se găsea un inspector, care avea, nu numai atribuții școlare, ci, prin forța lucrurilor, făcea și oficiul de șef politic al lor, fiind ca un fel de Patriarh civil nerecunoscut, dar tolerat de autoritățile turcești. Astfel această organizare se prezintă ca o *uniune*, având un organ central de directivă și un factor de coeziune, care constă în buget.

Impotriva organului central însă s'au ivit nemulțumiri bazate pe năzuințele poporului de a-și alege șeful și, în tot cazul, de a fi consultat la numirea persoanei care reprezintă și interesele sale politice.

Astfel, în urma a trei congrese, două ale comunităților, unul al învățătorilor, s'a pregătit căderea instituției inspectoratului, punându-se în locul ei un alt organ, constituit pe bazele electivității de către popor, și numit Eforie centrală. Acest organ însă, luând moștenirea totală a Inspectoratului, a luat și echivoul care era la baza acelei instituții.

Acest echivoc constă în confundarea atribuțiilor școlare cu cele politice.

Principala argument impotriva Inspectoratului a fost că el nu poate reprezenta un popor care nu l-a ales și care n'a fost consultat la numirea lui.

Admițând însă că impotriva Eforiei centrale nu s'ar fi putut spune acest lucru, urma cealaltă obiecție, nu mai puțin hotărâtoare, că țara ocrotitoare nu poate încredința bugetul unor persoane care nu sunt răspunzătoare înaintea autorităților ei, care nu sunt numite de ministrul ei respectiv.

Acesta este și motivul căderii Eforiei centrale. După cum acuzația de administrație rea nu puteau aduce desființarea inspectoratului ca instituție, întrucât erau privitoare la persoane răspunzătoare în fața ministrului și cari puteau fi înlocuite prin altele, tot așa acuzația că Eforia centrală nu a fost corect aleasă, nu puteau aduce desființarea ei ca instituție, întrucât alegerea se putea reînoi.

Dacă mișcarea din care a ieșit Eforia centrală s'ar fi mărginit a da o organizare pur politică — fără nici o legătură cu bugetul școlar — ea ar fi durat până astăzi. Fiindcă însă Eforia centrală s'a constituit, nu numai ca un comitet de directivă a acțiunii poporului pentru revendicările cultural-naționale ce are de făcut, ci și ca un consiliu școlar suprem, cu pretenția de a supraveghia și controla învățământul, de a numi, de a judeca, revoca, pedepsi personalul didactic, cu pretenția de a administra bugetul, a fost desființată.

După cum poporului îi părea anormal să fie reprezentat politicește de un inspector trimis dela București, tot așa celor dela București li pare anormal ca banul țării lor să fie administrat de oameni aleși dincolo.

Din această dificultate nu se poate ieși decât sau prin separarea organizației școlare de cea politică, sau prin constituirea unei alcătuiți interme-

diare, a unei forme transacționale, care să împace amândouă tendințele, fiind reprezentată fiecare în măsura cuvenită.

Intâia cale este de sigur cea mai bună.

Dacă după constituție, profitând de libertatea de acțiune ce a rezultat pentru toate elementele din stat, aromâni s'ar fi organizat politicește, formând în fiecare sat sau oraș comitete, grupate în organizații regionale, cari să fi avut în frunte un consiliu executiv, s'ar fi obținut astfel un organ central, care ar fi reprezentat, oficios, poporul aromân.

Această organizație, liberată de variile influențe de care trebuie să asculte înjgheburile bugetară, ar fi putut, printr'o acțiune mai energică, mai independentă, să îndrumeze pe aromâni spre rezolvirea chestiei religioase.

Această organizare însă nu s'a putut alcătui. Ea reclamă energii independente de înjgheburile bugetară și mijloace proprii.

Elementele însă care prin cultura lor sunt chemate să ia o asemenea inițiativă, adică intelectualii, sunt mai toți lipsiți de mijloace materiale și legați de buget. Poporul, care poate oferi câteva elemente comerciale în stare a cheltui, nu are pregătirea și înțelegerea necesară pentru o asemenea inițiativă.

Astfel aromâni cari fac politică au fost siliți să între, individual, în partidul june-turc. De asemenea și cluburile în unele comune aromânești fac parte *integrantă* din organizarea partidului june-turc.

Rămânea dar a doua cale de urmat: a unei forme care să reprezinte un compromis între nevoia poporului de a lua parte însuși la alcătuirea organizației sale și pretenția legitimă a ministrului de a supraveghia și controla *prin oamenii săi de încredere* întrebuințarea bugetului.

Această formă tranzacțională nu s'a realizat. Așa că după desființarea inspectoratului și după anularea eforiilor centrale, aromâni au rămas într'o situație cu totul curioasă.

Această situație constă în faptul, că înjgheburile bugetară a renunțat de a reprezenta poporul aromânesc. Ea nu se ocupă decât de interese școlare, lăsând orice altă nevoie în sama lui Dzeu și a comunităților.

Ca organizare pur școlară, alcătuirea bugetară de azi nu simte nevoie de un șef, de un organ central superior la fața locului în Turcia.

Dacă un asemenea organ ar exista, în chip fatal ar fi silit să facă și oficiul de șef politic al aromânilor, și atunci în chip tot atât de fatal s'ar ridica nemulțumirile de mai înainte impotriva lui.

Înjgheburile bugetară a renunțat deci și la acest șef. Organul ei central este la București. Dincolo este împărțită într'atâtea cantoane școlare, câte revizorate, sau, cel mult, câte consulat sunt, fiecare revizorat fiind independent de celalalt, fiecare consulat corespunzând direct cu Bucureștii. Nici măcar ministrul român din Constantinopol nu are vre-o precădere, fiind azi desărcinat de obligații în chestia macedoneană.

O asemenea stare de lucruri în momentul când nevoia unei organizații politice este atât de simțită, constituie un anacronism fără păreche.

Dacă astăzi s'ar anunța campania de alegeri generale, aromâni trebuie să renunțe la pretenția de a avea o acțiune armonică, unitară.

Nu e cine să fixeze atitudinea lor față cu alte elemente, cine să dirijeze campania, cine să fixeze candidaturile.

Dacă astăzi ar fi să se pornească o acțiune pentru obținerea unei organizații bisericicești, nu e cine să ia în chip autorizat o asemenea inițiativă.

De aceea vedem, că pentru diferitele mișcări de ordin general, inițiativa pornește când dela o comunitate, când dela alta.

Iată dar că sub acest raport starea de astăzi prezintă o scădere simțitoare față de ceea ce era sub regimul inspectoratului. Și, dacă punem în legătură această scădere cu împrejurările de astăzi, când constituțiunea a intensificat atât de mult mișcările politice, starea de astăzi devine absolut intolerabilă.

Nu e vorba aici de situațiunea haotică ce ni-se crează prin faptul că nu avem o constituție național-religioasă, ci de haosul introdus în însăși alcătuirea, cu caracter privat, ce avem.

Un nou „imparțial“

Seria părerilor oamenilor „imparțiali“ continuă:

Toți aceia cari au un parapon sau vreo ambiție mult timp rumegată, care la timpul lor au preferit comoditățile liniștii personale, în locul încordărilor penibile reclamate de luptă, și pe care astfel propria lor neactivitate i-a pus fatalmente în umbră, în timp ce munca a ridicat pe alții, oameni retrași din viața politică și oameni care n'au făcut politică niciodată, oameni care fac nominal parte din partid și oameni care nu fac parte din partid s'au erijat în „imparțiali“.

E vorba să se scape șandramaua mangrismului clandestin. În această șandrama ai cărei pereți, încep să troznească din toate părțile, sub loviturile viguroase ale conștiinței publice pe deplin lămurită de primejdia ce se ascundea acolo, multe și varii speranțe s'au pus.

Unii așteaptă nimicirea celor care au muncit spre a lăsa la suprafață pe cei care s'au odihnit. Alții au interese familiare, iar alții în reveriile lor de pace care să le asigure și liniștea personală și conștiința, s'au izbit de comitet ca de ultima piedecă a realizării utopiilor lor. Cum va rămânea fiecare dacă șandramaua se va împrăstia, sau dacă ștergându-se falsă firmă a intransigenței va rămânea, ceea ce este adevărat: un adăpost al burdizmului și al mangrismului.

Șandramaua trebuie dar salvată.

Și astfel se explică cum toate interviurile, mai ales cele din Sibiu, au un foarte curios caracter de înrudire. Ai zice că sunt redactate de aceeași mână, dictate de aceeași conștiință.

Luată unul dintre ele, veți ghici ce vor spune și celelalte. Toate trec foarte ușor asupra mizerabilei campanii de desființare a partidului pornită de ziarul trifoiului Brote-Slavici-Mangra, după ce aceștia l-au părăsit spre a se opri lung asupra datoriilor conducerii partidului. Fiecare uită sau se face că uită, de rezerva ce a păstrat-o organul nostru mult timp față de atacurile „Tribunii“ și în schimb găsesse cuvinte destul de expresive spre a învinui ziarul nostru de acțiunea de apărare a partidului pe care a întreprins-o, după ce a văzut că altfel nu se poate și că păstrând mai departe tăcerea, organul zilelor lui Mangra va reuși să desființeze partidul.

Ce să vă spunem despre soluția imparțială cu plecarea „Românului“ dela Arad? Este lucru dela sine înțeles că, după „imparțiali“ noștri, noi trebuie să părăsim Aradul. Unii au încercat o oarecare motivare a lucrului ceilalți nici nu vor mai simți nevoia aceasta.

Astfel stau lucrurile și cu noul imparțial care a răsărit din umbră în numărul de azi 10/23 Ianuar al „Tribunii“, d-nul Comșa dela Sibiu.

Timpul nu ne îngăduie să insistăm mai mult asupra imparțialității sale. O vom face într'un număr viitor.

Până atunci mai semnalăm „Tribunii“ încă vreo câțiva „oameni imparțiali“ pe care la nevoie îi vom interviua noi ca să se termine odată seria.

Ar fi dd. R. Ciorogariu, Oncu, Triteanu delu Sibiu, mai ales acest Triteanu căci e doar la Sibiu unde imparțialitatea crește în mai mare cantitate, și alți câțiva.

Invitare la abonament

În 1 ianuarie v. a. c. se împlineste anul dela apariția acestui ziar. Cititorii pot să-și facă acum iconă despre chipul, cum au înțeles noi rostul unui ziar politic românesc. Nu voim să fim înșine judecători.

„Românul“ este organul de publicitate al comitetului național român. Nu reprezintă coterii, nici grupări, nici interese personale. „Românul“ reprezintă **exclusiv** interesele partidului național român.

Era o imposibilitate, ca partidul național român să nu-și aibă organul său. Și ar fi un semn de mare slăbiciune a acestui partid, dacă ziarul, care este pus numai în serviciul cauzei naționale a neamului românesc, nu ar afla sprijin la aderenții partidului național.

Nu ne putem plânge de lipsa acestui sprijin. În decursul unui an numărul abonaților noștri atinge cifra de *trei mii*. Numărul acesta însă nu este suficient. Un ziar mare cum este „Românul“ necesitează sacrificii materiale foarte mari.

Comitetul național a adus sacrificiile acestea în buna nădejde, că ele vor fi spre binele neamului nostru, care la rândul său va veni și dânsul întru sprijinirea tendințelor curate ale comitetului național român.

Redactarea ziarului s'a făcut cu cea mai mare îngrijire.

Voim să fim înțeleși de toți românii din Ungaria și Ardeal și pentru aceea grijim mai ales, ca limba acestui ziar să nu se depărteze prea mult de graiul poporului nostru. Tinta noastră este, ca, afară de politică, „Românul“ să ofere cititorilor săi distracție nobilă, învățatură în cele economice, luminare în afacerile sociale și informație despre ceea ce petrece în lume.

Cu multă satisfacție sufletească putem constata, că în această grea muncă a noastră am aflat sprijinul multor bărbați și femei distinse din viața noastră publică.

Partea politică a ziarului nostru este condusă și scrisă de bărbați, ca: d. A. D. Xenopol, dr. Iuliu Maniu, dr. Alexandru Vaida-Voevod, dr. Aurel Vlad, Ion Gorun, dr. Victor Bontescu, dr. Ștefan C. Pop, dr. Aurel C. Popovici, Vasile Goldiș, dr. Voicu Nițescu etc.

Ziarul nostru ține coresp. stabili în Budapesta, Viena, București, Cernăuț, Iași, Roma, Londra, Berlin, Paris și are corespondenți în toate centrele românești din patrie.

În partea literară cititorii noștri au putut întâlni numele fruntașilor scriitori români: I. L. Caragiale, Gheorghe Coșbuc, Petru Dulfu, Horia Petra-Petrescu, dr. I. Broșu, M. Beza, Al. Cazaban, Dim. Nanu, Maria Cioban Ecaterina Pitiș, Aron Cotruș, Roza Covrig, Cornelia Langu, etc.

Afară de foiletonul zilnic, am înființat o rubrică permanentă pentru *litere, științe și arte*, la care colaborează mai mulți distinși bărbați literați și de științe (I. Corbu, V. Gilu, dr. Al. Bogdan ș. a.). Dăm apoi regulat și *nuvele mai mari și romane*, iar dela 1 ianuarie v. se va publica celebrul roman *Suflete moarte* de Gogol.

Am dat o îngrijire deosebită *părții economice*, care este condusă de bărbați specialiști. (G. Todică, V. Madgearu, Const. Băila și alții).

La *Cronica feminină* colaborează dame de înaltă cultură literară („Românca“, „O mamă“, Neli Cornea, Aurelia Pop etc).

Am deschis apoi în numărul nostru de duminică o rubrică permanentă de șah, care este asemenea condusă de specialiști.

Ne vom nizu, ca „Românul“ să ajunge în o asemenea perfecțiune, ca să suplimentască ori-ce ziar străin și să se poată încuibă în toate casele românești prin însăși valoarea sa.

În scopul acesta cerem acum la începutul anului al doilea sprijinul publicului românesc și rugăm pe toți aderenții sinceri ai partidului național român să aboneze „Românul“.

Abonamentul este:

Pe un an . . .	28.— cor,
Pe ½ de an . . .	14.— „
Pe 3 luni . . .	7.— „
Pe 1 lună . . .	2.40 cor.

Pentru România:

pe 1 an . . .	40 franci
pe ½ an . . .	20 „

Abonamentele, inseratele și toate scrisorile referitoare la administrarea ziarului se vor adresa Administrațiunii „Românul“ — Arad (str. Zrinyi nr. 1|a), iară scrisorile referitoare la partea redacțională se vor trimite: *Redacției ziarului „Românul“* — Arad (str. Zrinyi nr. 1|a).

Rugăm pe toți aderenții partidului național român, să înziste, ca toate casinele, restaurantele și cafenelele, cercetate de dânsii, să aboneze ziarul „Românul“.

Redacția și administrația ziarului „Românul“.

Serata etnografică

În scopul ca toate centrele românești să poată lua parte la această frumoasă manifestare culturală românească, comitetul „Reuniunii femeilor române“ din Brașov a hotărât ca în afară să nu se trimită invitări personale, iară șirele ce le publicăm să se considere ca invitare generală:

Invitare:

Reuniunea femeilor române din Brașov va aranja *Sâmbătă în 14 (21) Ianuarie a. c.* în sălile Redutei orășenești o *serată etnografică*:

Poem muzical de Tiberiu Brediceanu compus din cântece și jocuri populare românești.

Venitul curat este destinat pentru ajutorarea fetițelor orfane. Începutul reprezentațiunii la 8½ oare seara. Bilete de intrare se află la magazinele Ciurcu, Mureșianu, Frații Simay și seara la cassă.

Bilete de persoană à 4 cor. — Bilete de familie (3 persoane) à 10 cor. — Balcon à 6 cor. Galerie înaltă à 3 cor.

Programul seratei etnografice: 1. Preludiu. 2. 3. Cântece din Ardeal. 4. Lugoșana. 5. Ardeleana și Hațegana. 6. Ardeleana ca în Bănat și pe picior. 7. Învărtita. 8. Cântece din Bănt. 9. Bătuta și călușerul. 10. Finale.

După reprezentațiune urmează dans. Înainte de pauză se va juca în sală „Hora fetelor“ cântată.

Toaletă de soarea pentru dame și domni.

— **Ziarul „Românul“ se află de vânzare în București la Mihail Vlad proprietarul chioșcutui de cărți și ziare, — Calea Grița.**

INFORMAȚIUNI

Arad, 23 ianuarie n. 1912

„Tribuna” micilor infamii

Un premenitor vizionar la gara Aradului.

De când am început să urechem pe primenitori și să-i biciuim cu propria lor prostie, redactorii „Tribunii”, au primit ordin să fie și ei... de spirit.

Comanditarii sunt neniloși. Ei cred că cineva se poate trezi peste noapte om de spirit, cum ar face d. Bocu de pildă un chef.

Nenorocii noștri „ubiți prieteni” sunt nevoiți să îndure toate chinurile din lume spre a satisface pretenția... Ei sunt, o recunoaștem cu loialitate, într-o poziție cu totul inferioară față de noi. Ceea ce face succesul nostru este, în primul rând, prostia care se lăfăiește în bună voie alături cu mișelia în coloanele „Tribunei”. Grație acestei categorice prostii mai mult, de cât datorită priceperii noastre am reușit să dăm publicului o serie de tipări care slavă Domnului vor rămâne.

Intrebați orice român, care e în curent ceva, despre Bocu, despre Șoricu etc., veți vedea că zâmbetul bujocurei irezistibile se va schița imediat pe figura lui.

Inubiții amicii un au acest auxiliar puternic. Prostia nu se va vedea nici odată în coloanele „Românului”. Colaboratori ca d-l Bocu, Șoricu nu vor fi nici odată la noi. Dar dacă nu găsește la noi boacăne de exploatat atunci ce e de făcut?

Atunci trebuie inventate...

Astfel se lămurește expediția pe care redactorii „Tribunii” în urma unui consiliu de războiu au hotărât-o în cântare de ceva glumeți.

În urma unei trageri la sorți, unul dintre ei, de sigur cel mai prost, probabil d. Bocu, a fost desemnat de soarte cu greaua sarcină.

Nenorocitul în căutarea inspirației a mers tocmai la gară, unde neputând găsi nimic, s'a pus să însire scenele, pe cari i-le amintea gara, unde în atâtea rânduri s'a dus cu spinarea încovoată să aștepte și să trimită pe stăpânii lui și pe cari printr-o curioasă uitare de sine caracteristică acelora cărora le plac chefurile, le pune în spinarea redactorilor „Românului”.

Apoi nenorocitul este obsedat de alte scene penibile din trecutul său: „Imi părea că mestecă printre dinți un „hai sictir”.

După aceea vede din urmă un baros, care stă să-l lovească.

Nenorocita expediție e aceasta, în care săracul de Y. mersese să culegă spirite și aduce printre aiurări abacadabrante numai amintiri personale.

Cât pentru baros d-le Y., „ubiți amice”, fi sigur, nu e nevoie de o unealtă atât de strașnică pentru strivirea unei muște. Ti-s'a părut numai, că zărești la marginea orizontului un baros enorm, care se apropia cu iuteala fulgerului de tine.

Pentru tine și pentru alți primenitori ca tine, sărmane, biciușca noastră face minuni.

Z.

D. Clemente Petrovan, candidat de avocat ne roagă să publicăm că d-sa n'a iscalit scrisoarea de aderență a ținerimei universitare din Budapesta, fiind atunci departe de Budapesta.

Tribuna se silise să răspândească svonul că d. dr. Ioan Suciu, membru în comitetul național a felicitat de Anul nou pe d. dr. Gh. Popa, judecător la tribunalul din Arad.

Suntem autorizați să aducem la cunoștința publică că d. dr. Ioan Suciu din Arad n'a trimis felicitare dlui dr. Gh. Popa — și mai adăugăm că felicitarea a venit dela d. dr. Ioan Suciu avocat în Siria.

Ședință literară. În seara zilei de 21 ianuarie n. a avut loc în sala dela „Millenium”, a 7-a ședință literară a muncitorilor români din Arad. Deși timpul pentru desfășurarea programului era anunțat pentru orele 8, cu bucurie s'a putut constata, că românii dornici de cultură, încă din vreme au început a veni în număr destul de mare, sala devenind neîncăpătoare.

La orele 9 d. Spiridon Culu în calitate de președinte, deschide ședința salutând publicul, și prin cuvinte scurte și alese îndeamnă publicul la citit, acesta fiind singurul mijloc de cultivare și înălțare sufletească.

D. Sava Damian, a ținut o conferință despre „Socialdemocrație” arătând pe larg roadele socialismului. Dsa a fost ascultat cu mult interes din partea publicului prezent care l-a răsplătit cu aplauze bogate. Dșoara Elena Scorțariu a declamat foarte frumos poezia „Când amintirile” de M. Eminescu. D. Iorn Neguș, cu vocea-i clară și gesturile naturale declamează poezia „Decbal către popor” de G. Coșbuc, fiind aplaudat cu entuziasm. D. Ioan Armășel, citește o schiță instructivă, „Ioan Sdreanță”, de cunoscutul scriitor Octave Mirbeau. Se mai produc: d. Sp. Calu cu declamație, d. T. Moga recitește o poezie, d. I. Lazar citește „Două lacrimi” de Delavrancea, dra Elena Scorțariu declamează „Iubirea” de Maria Cunțan. Sfârșeste d. D.

Bozgan declamând cu frumos succes poezia „Laptele țigănului” de I. Cădea.

La orele 11 terminându-se programul d. Sp. Calu, încheie ședința mulțumind publicului pentru binevoitoarea participare și anunță serata viitoare pentru ziua de 11 februarie, când se vor distribui și haine copiilor săraci.

Omor pentru treizeci de fileri. Aflăm că, Sváb Sándor calfa demăsar din Arad a avut o pretenție de 30 de fileri dela colegul său Bengard Sándor. Sváb a cerut lui Bengard, cei 30 fil., dar acesta în loc de răspuns a înfipt daltă în coastele soțului său. Sváb se află în agonie.

Obstrucție cu gramofonul. Din Graz se anunță: Ședința senatului comunal de ieri a durat toată noaptea până azi dimineață la 10 ore. Socialdemocrații au continuat obstrucția gălăgioasă. Un social democrat din senatul comunal a adus în sală un gramfon mare, care a cântat încontinuu melodii vesele. Înainte de amiază pe la 10 ore primul a disolvat ședința, anunțând că timpul tinerei viitoare ședințe îl va anunța în scris membrilor senatului comunal.

Atentat contra trenului. Din Aiud se anunță: Jandarmeria din Răcașul-de-jos a raportat autorităților, că între Arpașul-de-jos și Homorod făptuitori necunoscuți au pus între șine o grămadă mare de pietri, încât o deraiare a trenului personal — care avea să sosească din spre Cluj — numai prin fericita observare a cantonierului a putut fi evitată. Făptuitorii n'au putut fi descoperiți.

Petreceri. Corul bisericii greco-orientale române a „Sfintei adormiri” din Brașovul vechiu, invită la producția muzicală-teatrală urmată de dans, ce o va aranja duminică în 28 ianuarie st. n. 1912, în sala cea mare a redutei. Venitul curat este destinat pentru fondul corului dela biserica sfintei adormiri din Brașovul-vechiu.

— Corul vocal bisericesc-lumesc din Petre, aranjază duminică în 15/28 ianuarie 1912 concert urmat de teatru și joc, în sala otelului „Central” din Petre. Programul: Motto. „Ce te legeni codrule”, cor bărb. de Vorobchievici. „Primăvara”, cor borbătesc de Vidu. „Lero Signol” de Bonisacher, cântată solo de I. Mioșcu. „Ferentarul”, cor bărb. de N. Adam. Marș de Vidu. „Păcală argat”, comedie în două tablouri de N. Rădulescu-Niger.

În Vulcan va avea loc în 27 ian. n. o petrecere cu joc urmată de poștă universală, bătaie cu serpentine, confetti, în favorul școlii gr.-cat. române din loc.

Emigrarea în America. După o statistică oficială apărută acum de curând numărul străinilor sosiți în cursul anilor trecuți în Statele-Unite se ridică la 1,198.037, dintre cari 1,041.571 sunt emigrați. În același timp au plecat din America 380.418 persoane, așa că populația Americii a sporit anul trecut pe urma emigrării cu 817.619 indivizi. În cursul anului 1910 au emigrat în America 944.235 persoane. Numărul persoanelor, cari au părăsit Statele-Unite în cursul anului 1910 se ridică la 400.392. Emigrarea a sporit deci în anul trecut, pe când reemigrarea a scăzut, ceea ce înseamnă, că în anul 1911 numărul persoanelor ce s'au stabilit în America a fost mai mare ca în anul precedent.

Din Austria și Ungaria au emigrat anul trecut 261.751 persoane, iar în anul precedent 171.841. Anul trecut au emigrat din Austria 138.222, iar din Ungaria 123.519 persoane. Dintre acestea s'au înapoiat 50.225, iar în anul 1910 50.572 persoane. Între aceștia din urmă sunt 22.165 austriaci, iar 22.060 cetățeni ungari. Austro-Ungaria a contribuit deci anul trecut cu 211.520, iar în anul 1910 cu 112.269 persoane la sporirea populației Statelor-Unite.

Făbián-Moldován și casina din Gherla. Fițiica „Szamosujvári Napló” se ocupă cu chestia Făbián-Moldován, înjurând „Gazeta” pentru că cutează a ataca pe acești doi români patrioți, pe motivul că ei sunt membrii la „Társalkodó Kör”.

Departa de noi a sta de vorbă cu fițiica jidanului Feldman, acum Semlyén Hugo, ci profităm de-a felicită pe „patrioții” membrii români dela „Társalkodó Kör”, Făbián și Moldován László, că și-au aflat un astfel de apărător vrednic. Vorba românului: Spune-mi cu cine te însoțești...

Din acest prilej mai publicăm următoarele informațiuni autentice:

La „Társalkodó Kör” nici pomana nu este de vre-o foaie românească.

Marii români: Făbián-Moldován László și alți membrii ai casinei harutești pentru ce nu propun abonarea unui ziar național românesc? Le-o spunem noi: pentru că „exegetice interpretând”, acolo în sânul casinei vreau să treacă de patrioți inexcusable, iar între români fac mutră românească...

Un îndraznet atac în tren. Bandiți înarmați au pătruns într'un cupeu de clasa întâia al trenului dintre Kiew și Varșovia și au jefuit de suma de 45 mii ruble pe marele proprietar Wielsky după ce l'au cloroformizat. Hoții au dispărut fără a li-se putea da de urmă.

Pentru împărțirea darurilor noastre de Anul nou. Spre a putea împărți săracilor știutori de carte din ținuturile noastre rămase în întineric (Bihorul, Maramureșul, Sătmarul și săcuimea) abonamentele rezultate din darul de Anul nou al „Poporului Român” rugăm stăruitor pe preoții și învățătorii noștri din aceste ținuturi să ne dea informațiile trebuitoare. Cerem deci, sub semnăturile d-lor ori a oricărui doi intelectuali să ni-se arate nume și adrese de săteni săraci din comunele necercetate până acum de ziare românești — ale ținuturilor de mai sus.

Ceață pe mare. Din Fiume se anunță: Comandantul vaporului „Iskra” a raportat oficiului portului, că din cauza ceței mari s'a ciocnit cu un vapor necunoscut în canalul La Manche. Ulterior autoritățile engleze ale postului au stabilit, că ciocnirea a fost pricinuită de cătră vaporul „Dartmeet”. Cazanul acestui vapor a fost grav avariat.

La o serată. O damicelă elegantă își ia rămas bun. — Așa curând — zisă stăpâna casei. — Pentru ce grăbești?

— Nu știu — zisă damicela. — Nu mă simțesc bine. Adineori căpătai bătăre de inimă... și acum imi bate inima așa de tare...

— Pentru cine? — întrebare oaspeții în cor.

Situația în Macedonia. Autoritățile din Salonice se plâng că n'au jandarmi suficienți. Guvernul declară că actualmente e imposibil să se sporească numărul jandarmilor. Revoluționarul bulgar Tudor Alexandrow a sosit în Iștib, dar s'a ascuns și poliția nu-l poate găsi. Toți locuitorii din Istib au fost somați ca până în 5 zile să depue armele; altminteri vor fi urmăriți de consiliul de războiu pentru rebeliune. La Siatista, institutorul grec Peritica a fost omorât de doi polițiști și cu toată reclamația episcopului polițiștii au rămas nepedepsiți. O bandă bulgară ascunsă pe aproape de Kratowa a fost descoperită și atacată de un detașament militar. În luptă, cinci bulgari, între cari și șeful lor Pavlo au fost uciși. Soldații au avut un rănit. Un paznic de câmp care conducea detașamentul a fost ucis.

Progresul unor spioni ruși. În fața tribunalului imperial din Lipsca a început desbaterea procesului intentat inginerului ungar Cserno și baronului rus Vinogradow, pentru spionajii în favoarea Rusiei.

Incendiu într'o mină. În galeria „Mystoritz” a societății de mine din Kattovitz, s'a ivit un incendiu. Din cauza fumului 4 mineri au murit asfixiați. Toate măsurile au fost luate spre a salva pe lucrătorii cari ar mai fi în pericol.

Serată de anul nou în Bistrița. Una dintre cele mai plăcute serate a inteligenței noastre din Bistrița, este neîndoios, serata tradițională din sala de Anul nou. Se pune multă muncă pentru succesul desăvârșit al ei, și este așteptată de întreaga inteligență cu multă plăcere.

Ca întotdeauna așa și în anul acesta, serata de Anul nou s'a bucurat de un succes perfect. Public numeros, programă bogată și varie, prestațiuni artistice, o armonie frățească, iată nota ei particulară.

A cântat corul mixt cu multă artă și simțire frumoasa cântare a fulgilor de zăpadă de C. Porumbescu, clasică cântare a privighetoarei de M. Mendelsohn, frumosul vis de dragoste. Cântul Margheritei de C. Porumbescu și vecinic tânără și fermecătoarea colindă „O ce veste minunată”, de G. Dima. Corul compus din cele mai bune puteri tinere ale inteligenței, a fost excelent, stărnind călduroase aplauze.

Ne-a delectat d-șoarele Zoe și Elvira Pletosu cu o piesă de 4 mâni la pian. O uvertură de Rossini, cu tehnică admirabilă, gust și pricepere și

corectă interpretare, fiind și călduros aplaudate. A apărut apoi drăgălașa doamnă Elena E. Chiffa, care ne-a cântat cu vocea-i dulce și plăcută de sopran — leger, două fermecătoare române: „Mândruța” de G. Ștefănescu și „De ce plâng!”, de Ercole Carisii, fermecându-ne cu vocea-i curată, dulce artistic interpretată, lăsând cea mai plăcută impresie. Acompanierea la pian a susținut-o cu discrețiune maestrul H. Klee. A fost viforos aplaudată. Ne-a amuzat, doamna Ana dr. German, frumoasă și cuceritoare, cu un monolog hazliu cu jocul ei așa natural, sigur și drăgălaș, stârnind multă veselie și plăcere. A fost răsplătită cu calde aplauze.

A cântat, un octet bărbătesc, două cântece pline de vigoare și energie juvenilă de C. Porumbescu, cu multă școală, căldură și precisiune admirabilă.

Un tânăr conservatorist d. Septimiu S. Cernariu, ne-a vrăjit cu arcușu-i dibaciu, cântând cu ușurință și siguranță, frumoasa baladă de C. Porumbescu și „Nocturna” de Ch. de Beriot, acompaniat la pian de d. C. Pavel cu multă artă.

La aclamațiile entuziaste, la cererea publicului, ne-a cântat doamna Veturia dr. Pop, solistă bine apreciată, două doine frumoase de T. Brediceanu, captivându-ne cu vocea ei cuceritoare și artistică stăpânită și modulată, stârnind ropot de aplauze, precum și tânărul conservatorist, d. Tini P. care și-a cucerit deja locul în inimile noastre, cu câteva cântece, potolindu-ne setea artei.

S'au predat apoi 2 piese teatrale de salon: „Biletul de tramvai” și „Vacanții”. Au jucat cu artă și siguranță d-șoarele: Elenuța Scridon și Alexandra Pletosu dovedind talent scenic, voce bună, intonație corectă. Apoi domni Valer Pop atât de natural și sigur, dr. Dionisie Pop, Niculiță Opreș, E. Rebreanu, I. Botta. A stârnit mult haz cu jocul perfect de natural d. Veniamin Ieronim.

Insemnăm jocul frumos și sigur al drăgălașei domnișoare Emilia Vasilichi, apoi d-șoara Vilma Boda și Elena Podoabă.

Artistele și artiștii au fost la înălțime și obiectul de vii aplauze.

Menționăm la loc de frunte muzica grea și zelul d-lui dr. Iulian Pop harnicul președ. al desp. Societatea de teatru și a stim. sale doamne, cari n'au cruțat osteneală pentru succesul desăvârșit a sărei, împlinind toate cu iscusință.

La 12 ore, d. Gregoriu Pletosu, protopop mult iubit în cuvinte avântate salută anul nou 1912, dorindu-ne an nou fericit.

A urmat apoi dansul până'n zorile zilei. Astfel într'o dulce frăție de inimi am trecut pragul noului an cuprinși de frumoase năjdii.

Audrei.

Nunțul Bavona pe moarto. Din Viena se anunță, că starea nunțului Bavona e desperată. Bolnavul care a primit

impărtașania, și-a pierdut complect cunoștința.

El a avut un acces de apoplexie și a murit duminică dimineața.

Conflictul dintre văduva lui Tolstoi și fiica ei Alexandra. Contesa Alexandra Tolstoi, fiica marelui scriitor și filosof rus decedat, a retras plângerea făcută împotriva mamei sale în chestiunea editurii manuscriselor lui Tolstoi, și a lăsat hotărârea asupra acestei chestiuni unui tribunal arbitral compus din literați.

Garda imperială se micșește. Oficiul mareșalului de curte voinde să economiseze a micșit numărul gardiștilor din garda-arcieră la 6, iar garda dorobanților la 10 oameni. Economisirea aceasta numitul oficiu o motivează prin faptul că Majestatea Sa ia parte din ce în ce mai rar la festivitățile de curte.

Aviz! Fiecare român de bine, care arfi lip. de mașini agricole, motoare cu benzin ferării arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Burza din Arad*, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

x La firma **Kerpel Izsó** din Arad, să împrumută cărți de cetit, (să dau și în imprumut) pentru 60 de volume să plătește pe lună 1 cor. 40. Pentru 180 de note de pian plătește pe lună 2 cor. 40.

Bibliografie

—x—

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Metodica Istoriei și Geografiei de Gh. N. Costescu	7—
Culea D. Sp. Invățământul despre natură în școala primară	3.50
Curs de pedagogie teoretică și practică de Gabr. Compayre	2—
Metodica limbii românești de Lupu—Antonescu—Nicolescu și Ciocărlie	5—
Curs elementar de Psihologie de Lupu C. I.	4—
Marinescu—Avram Treptele didactice formale	3—
Davlov Jocuri și jucării pentru copii	1.50
Cum își învață Gertruda copii trad. de Borgovan	1.50
Russo, Cugetări și amintiri	—30

Pedagogia lucrată pe bazele psihologice și etice ale realismului Herbartian de Popescu I.	4—
N. Iorga: Turburările bisericesti și politicianismul 1910—1911.	—35
— Serbările dela Blaj	—70
— Un biruitor, Radu-Vodă Șerban	—50
— Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi	—60
Flamarion, C. Lumen	—60
Verne I., Ocolul pământului în 80 zile, trad. de Leca	1.20
Andersen, Grădina raiului și alte povestiri	—60
Nemțeanu B., O călătorie în lumea albinelor	—30
Ținc N. Versuri pentru copii	—30
Wildenbruch E., Invidia, trad. de Nădejde I.	—30
Maupasant, Tare ca moartea, roman	1.20
Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei, lucrare pentru normalişti, învățători și institutori	6—
Rosetti D. R., Razna, note din călătorie, cu o scrisoare de N. Iorga	3—
Sadoveanu M., Un instigator	1.25
Collodi C. Pășuniile lui Tândărică (Povestea unei păpuși de lemn) trad. de A. Buzescu	1.50

La comande să se alăture și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăglan.

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

cul lui picior de orășan, și evită norocos o stranie scrinteală.

A doua zi Cicikof prânzi și-și petrecu seara la șeful poliției, unde, dela trei ore după prânz, începu jocul de cărți, ședintă care dură până la două după miezul nopții. Acolo făcu cunoștința unui proprietar din împrejurimi, cu numele de Nozdref, om ca de de vre-o treizeci de ani, slobod la gură, care, după ce a schimbat câteva vorbe, începu a-l tutui. Nu era nimic de mirare, fiindcă el era deasemenea la tu cu șeful de poliție și cu procurorul însuși. Un lucru isbi, totuși, pe călătorul nostru: când jucătorii se înfierbântară, cei doi funcționari, supraveghiând pe noul venit, începură a verifica ridicarea cărților, și urmărirea din ochi fiecare cartă pe care o bătea.

Ziua următoare, Cicikof gratifică cu seara lui pe președintele de curte, care primi toate vizitele lui fără a-și desbrăca halatul destul de unsuros, cu toată prezența a două doamne.

A patra zi el merse, după masă, la vice-gubernator. Ziua următoare, se afla la un prânz de gală la arendașul rachiurilor, apoi la un prânz ales la procuror, un mic prânz care făcea cât unul cât de mare; apoi la primar, la o gustare după ieșirea dela liturghie, care făcea, fără îndoială, că un prânz prin bogăția ei. Scurt, nu era chip să stea o oră acasă în liniște, și nu intra în han decât ca să se culce și să se menească.

(Va urma).

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Cântul întâi

Reședința guberniei

(7)

— Urmare —

Bătând o figură, el lovia sdrașan cu dosul mânei în masă, zicând, de era o damă: „*Hait nevasta popii!*” Iar de era un rege: „*Înainte, țărănule de Tambof!*” La care președintele zicea: „*Și eu, eu îi tai mustața; răs. țărănule!*” Uneori lovitura aplicată în centrul mesei, bătând cartă, era însoțită de cuvinte ca acestea: „*Ei bine! la noroc. poftim, tobă!*” ori vorbele torturate după plac: „*Pică, pică, picard, picard, piculiță, pic-pic!... Cupă, cupă mică gigea cupă, cupioară, cupiovică!*”, și astfel obișnuiau să boteze între ei culorile.

După joc, dispute cu glas tare, ca după obicei. Călătorul nostru disputa și el, dar el își susținea spusele cu un ton plin de urbanitate. El nu zicea niciodată: „A-ți mers...” Ci: „A-ți binevoit a merge împreună; avui onoarea a vă tăia cărțile”, și așa mai departe. Ba mai mult: spre a contribui la restabilirea armoniei, el prezentă tuturor în mod imparțial, tabacherea lui de argint, în fundul căreia se observau două vioarele.

Atențiunea lui Cicikof era în deosebi fixată asupra dlor Manilof și Sabakevici, cei doi nobili de țară despre care vorbii mai sus. El luă la o parte pe președintele de curte și pe directorul poștelor și îi chestionă unul după altul asupra acestor doi boieri. Ordinea în care procedă în această mică anchetă arată, cred, în cel ce întreba, un spirit sănătos, solid, și practic. El începu prin a întreba câte suflete avea fiecare din acești domni, în ce stare erau pământurile lor, și dacă acestea erau ipotocate ori nu; și numai la sfârșitul informației întreba el despre numele și pronumele persoanelor.

În scurta vreme el reuși să cucerească pe cei doi rustici. Manilof, care era încă în toată puterea vârstei, și care clipea la fiecare hohot de răs, căpătă deodată pentru el o mare afecțiune. El îi strânse mâna vreme îndelungată, și-l rugă stăruitor să vină să-l vadă în satul lui, așezat ca la vre-o cinsprezece verșete (chilometri). Cicikof răspunse făcându-i o drăguță plecăciune din cap și strângându-i mâna, că e foarte dispus să-l viziteze, și că-și face din aceasta chiar o datorie sfântă.

Sabakevici, apărând în clipa aceasta, îi zise la rândul său, dar laconic: „Ve-ți veni la mine.” Și pronunțând aceste puține cuvinte, el ridică un picior încălțat cu o cismă de o măsură așa de uriașă, că cu greu s'ar găsi aiurea un alt picior care s'o umple ca al lui, mai ales astăzi, când, în buna noastră Rusie, Samsonii și Hercului au început a deveni curiozități. Cicikof își retrase la vreme mi-

Cafea și Tea

Extras din Catalogul lui Kotányi János:

Cafea brută:

Jamaica 1/2 Klgr.	Cor. 1.60
Portorico 1/2 "	" 1.90
Cuba 1/2 "	" 2.—
Iava aur "	" 1.70

Cafea prăjită:

(In prăjitoria electrică proprie).

Calitate bună 1/2 Klgr.	Cor. 1.90
Calitate fină 1/2 "	" 2.20
Mixtură foarte fină (Cuba, Aur, Menado, Mocca) 1/2 Klgr.	" 2.60

Tea:

Rămășițe de tea 1/2 Klgr.	Cor. 2.50
Tea de Congo 1/2 "	" 3.—
Mixtură pentru familie 1/2 Klgr.	" 5.—
Tea imperială foarte fină 1/2 Klgr.	" 6.—
Tea Ceylon foarte aromatică 1/2 "	" 7.—
Mixtură excelentă de prăjituri pentru tea 1/2 Klgr.	" —80

Rum:

1 litru rum pentru tea de familie	Cor. 1.90
1 litru rum fin de Brazilia	" 2.40
1 sticlă 1/10 rum de Jamaica	" 3.50

Renumitul „ARDEIU KOTÁNYI“ se vinde în cutii originale.

Kotányi János,

mare comerciant de cafea și tea.

(Soghedin, Budapesta, Viena, Döbling, Berlin, Abazia) și
Arad, József-főherceg-ut Nr. 3

in edificiul băncii „Arad-Csanádi Takarékpénztár.“
(Nr. telefonului 809).

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinorește și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

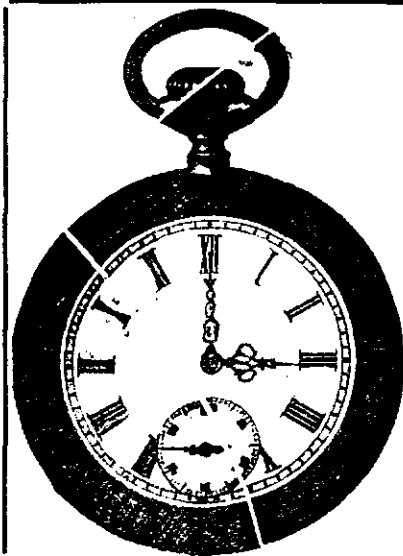
„Crema-Margit“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

A R A D.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericeale**
cele mai moderne
atât pe **bani gata, cât și in**
rate pe lângă **chezășie de 10**
ani cu prețuri ieftine, liferează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință
în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

Bardou

oare sunt mai bune și mai
plăcute, — se capătă la:

Librăria FRAȚII ROTH

Arad, Andrassy-tér. Vis-à-vis de Monumentul-sfânt.

Au sosit cele mai frumoase și
mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în
culoare galbină și neagră cu 16
coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comanțele din provincă se
execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcției: PARTENIU COSMA,

directorul executiv al „Albinei“ și prezidentul „Solidarității“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“
: le face în condițiunile cele mai favorabile. :

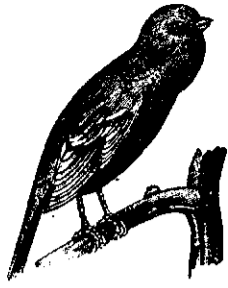
Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca gener. de asigurare“

Sibiu—Nagyszeben. (Edificiul „Albinei“).

Recomand canari cu tril nobil

din propria, prăsilă în mare, cu prețul cel mai ieftin, exemplare excelente cu voce foarte plăcută și tremurătoare: Expedarea o fac cu poșta (rambursă) pe propriul meu rizic garantând pentru soarea nevătămată sănătoasă și veridabilă a exemplarelor. Bărbătuși cântăreți cu 8—10—12—16—20—25 cor. Femeiuște cu 3—4—5 cor. Catalog de prețuri și îndrumări pentru tramentul paserilor canarice la cerere trimit cu plăcere fiecărui, gratuit.

ISIDOR MURGU

— prăsitore mare de paseri canarice —
LUGOJ, STR. GURAN Nr. 19.

Andrássy Gábor mäsar

— Arad, str. Kasza Nr. 45. —

Aduc la cunoștința on. public, că în str. Kasza Nr. 45 am deschis atelier de mäsarit. Primesc tofeul de lucrări pentru zidiri și mobile în bransa mea, executându-le prompt și conștiințios. Comandele din provincie le execut prompt. Rugând binevoitorul sprijin al on. public, român

Cu toată stima:

Andrássy Gábor,
mäsar de mobilă și zidiri.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. — La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III 19.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscribului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Ingrijiți-vă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scuti pe sine și pe ai săi de lipsă, este a să înscrie de membru la

„Asociația Esechiană de Ajutorare reciprocă“.

La această asociație poate să se facă membru ori-care persoană dela etatea de 21—80 ani. Pe lângă o taxă lunară de 1 cor. și taxa de eazurile de moarte, deja după un an de mem-brie i-se solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor., iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de mem-brie, prin oarecare nenorocire neputincios de muncă, i-se solvește până când trăește o rentă lunară de 50 cor. Dacă un membru trăiește 30 de ani dela înscriere, poate ridica în bani gata 2000 cor., însă dispunând membrul că suma de 2000 cor. după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solvește membrului până ce trăiește o rentă lunară de 50 cor. Peste 1400 coroane taxe pentru eazuri de moarte membrul nu e obligat a solvi. Mem-brii dela etatea de 60—80 ani cel mult 1600 cor. Acești membri însă n'au drept la rente.

După 3 ani de mem-brie toate plătirile se pot sista rămânând membrul asigurat pe o sumă mai mică. Se pot semna 1—2 cote (2000—4000 cor.). Atestat medical nu se recere.

Pe lângă solviri lunare moderate și taxe de măritșuri, poate fiecare a-și asigura fetele, dacă aceste n'au trecut etatea de 21 ani. Se pot semna 1—2 cote (2000—4000 cor.). Dacă o fată după 3 ani de mem-brie rămâne orfană, înceată solvirea taxelor, iar la măritș, fata primește suma asigurată, ori dacă nu se mărită, la împlinirea ntăței de 24 de ani. Fetele mici plătesc taxe foarte mici, așa că se pot înscrie chiar îndată după naștere.

Răposând o fată după 3 ani de mem-brie solvim erezilor suma asigurată.

Liquidările se fac strict în sensul statutelor.

Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanță: cote semnate până la 15,000.000. cor și 215.000 cor. fond de garanță.

Prospecte și blancete trimitem gratuit.

Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de încredere în toate comunele.

Asociația Esechiană de Ajuto- rare Reciprocă.

Direcțiunea pentru Ungaria:

**Timișoara (Temesvár, Hunyadi-uteza
4. szám).**

Mobile

pentru dormitoare, sufragerii, locuințe garçon, saloane, otele, cafenele, restaurante și palate; mobile de aramă și fier, covoare, perdele, candelabre, plane și mașini de cusut :-: să trimit ori unde. :-:

La aranjare deplină trimit voiajeur pe spesele mele.

Johann Wersching

deposit de mobile în

= VERSE CZ. =

Desfacere de prăvălie concesionată

Hoffmann ≡ Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Toată marfa din magazinul meu voi vinde-o cu prețul de cumpărare, unii articoli chiar și sub acest preț. Să oferă deci

cel mai bun prilej pentru a târgui ieftin.

Paltoane - raglan lungi, pentru dame cu guler de blană, acum costă numai 19 florini, prețul de odinioară a fost 35 florini.

Căciule de blană nutria, negre, pentru copii, acum numai 1 fl. 90 er. odinioară a fost 2 fl. 50 er.

La mine se pot afla lucruri dela „Wiener Schossfabrik“ cu prețuri originale de fabrică, rochii frumoase în orice culoare 2 fl. 25 er., mai fine dela 4 fl. 50—5 fl.

Albituri pentru femei, parcheturi, pânze, postavuri, dantele și articole de lux pe lângă prețuri enorm de ieftine.

Rog priviți galantarele mele.

Palatul teatrului.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMIE, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Deta. ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510.

Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10.

Filiala Recaș Nrul 14.

Filiala Ciacova Nrul 16.

Filiala Deta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu case de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

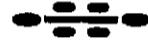

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA“ SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	119,830.992—
	(viață	11,020.266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

„LIGEDIANA“ institut de credit și economii ca societate pe acții în Temesliget.

Convocare

Onorații acționari ai institutului de credit și economii ca societate pe acții „LIGEDIANA“ se invită la a

X-a adunare generală ordinară

care se va ține la 15 Februarie st. n. 1912 p. m. la 3 ore în localul institutului.

Obiectele de pertractat:

1. Deschiderea adunării generale prin președinte și designarea unui notar și doi bărbați de încredere.
2. Constatarea membrilor prezenți și a voturilor.
3. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghere, precum și prezentarea bilanțului pro 1911.

4. Deciderea asupra profitului curat, votarea absoluturului direcțiunii și al comitetului de supraveghere.
 5. Alegerea a unui membru în comitetul de supraveghere.
 6. Eventuale propuneri.
- Temesliget, la 18 Ianuarie 1912.

Direcțiunea.

Spre orientare: La adunarea generală vot decisiv au acei acționari, cari corespund §-ului 16 din statute.

INCHEIEREA SOCOTILOR — ZÁRSZÁMADAS.

ACTIVE—VAGYON

CONTUL BILANȚULUI. — MÉRLEG SZÁMLA.

PASIVE—TEHER

Cassa în numărar — Pénztárkészlet	1598 76	Capital de acții — Részvénytőke	20000 —
Cambli escomptate — Leszámitolt váltók	79958 —	Fond de rezervă — Tartalékalap	12030 72
Cambii cu asigurare hipot. — lezálogilag bizt. váltók	24000 —	Depuneri și interese capit. — Betétek és tőke kamat	33564 05
Una Quota la „Solidaritatea“-nál egy részv.	200 —	Reescompt — Visszleszámitolás	35875 —
Mobilier — Butorzat	98 —	Dividendă neridicată — Felnemvett osztalék	48 —
După amortizare de 10% - törlesztés után / 10%	88 —	Interese transitoare — Átmeneti kamat	1312 80
		Profit curat — Tiszta nyereség	3014 19
	105844 76		105844 76

CONTUL PROFIT și PERDERI — NYERESÉG és VESZTESÉG SZÁMLA

EROGATE — KIADÁS.

VENITE — BEVÉTEL.

Interese la dep. red. și cap. — Felvett s tőke kamat	1620 49	Interese de escompt și hipot. — Leszámitolt s jelz. kölcs. kamat	8114 40
Interese de Reescompt — Visszleszámitolási kamat	2634 55	Proviziuni — Intalékok	1672 47
Dare de stat și com. — Állami és községi adó	819 97	Diverse venite — Egyéb bevételek	40 —
10% Dare de interese la dep. — 10% Betéti kamat adó	162 06		
Marce de prezentă. — Ielenléti díjak	294 —		
Directorului — Igazgatónak	360 —		
Salare — Fizetések	444 —		
Servitorului — Hiv. szolgának	60 —		
10% Amort. din mobilier — 10% -törl. butorzatból	10 —		
Chirie — Házbér	120 —		
Regii — Kezelés	287 61		
Profit curat — Tiszta nyereség	3014 19		
	9826 87		9826 87

Temesliget, la 31 Decembrie 1911. — Temesliget, 1911 évi december hó 31-én.

D. Cereguțiu, m. p.
director — igazgató.

Emilian Șeimanu, m. p.
cassier — pénztárnok.

Nicolae Secoșan, m. p.
contabil — könyvelő.

DIRECȚIUNEA — IGAZGATOSÁG:

Nic. Morariu, m. p. Nic. Dragoi, m. p. Nic. Săcoșan, m. p. Solomon Minda, m. p. Emilian Șeimanu, m. p. Solomon Nedelcu, m. p.

Bilanțul acesta confrontându-se cu cărțile institutului întru toate s'a aflat de bun. — Fenti mérleg, az intézet fő és mellékkönyveivel összehasonlított s mindenben egyezőnek találtatott.

Temesliget, la 18 Ianuarie 1912. — Temesliget, 1912 évi január hó 18-án.

COMITETUL DE SUPRAVEGHERE — FELÜGYELŐ BIZOTTSÁG:

Petru Arnaut, m. p.

Mihai Dragoi, m. p.

Andrei Pascu, m. p.

Iulius Șeimanu, m. p.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitări, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se computează cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

„DRĂGANUL“ institut de credit și economii societate pe acții, Beiuș.

Convocare

Prea stimații acționari ai institutului de credit și economii „DRĂGANUL“ din Beiuș sunt poftiți la a

IV-a adunare generală ordinară,

care se va ține în 3 Februarie 1912 st. n. la 10 ore a. m. în localul institutului cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Alegerea alor trei acționari pentru verificarea procesului verbal și de scrutinători pentru actul de alegere.
2. Raportul direcțiunii.
3. Raportul comitetului de supraveghere.
4. Stabilirea bilanțului, deliberare asupra împărțirii profitului curat și absolutului direcțiunii și a comitetului de supraveghere.
5. Hotărâre asupra postulatelor, cuprinse în decisiul de sub

Nr. 10271/1911 K. al tribunalului din Oradea-Mare cu privire la urcarea capitalului societar dela 200.000 cor. la 400.000 cor. și cu privire la modificarea §-ului 6 și a alienatului din § 33 al statutelor, primite și modificate deja în adunarea generală de an.

6. Propunerea direcțiunii în privința înființării unei filiale.
7. Alegerea alor 6 membri în comitetul de supraveghere.

Beiuș, la 13 Ianuarie 1912 st. n.

DIRECȚIUNEA.

Bilanțul Co. Perdere și Profit, Raportul direcțiunii și a comitetului de supraveghere sunt afișate în localitatea institutului și le poate controla oricine.

DEBIT		CONTUL BILANȚ		CREDIT		
65	Cassa		13515 08	1	Capital social I	200000 —
72	Cambii de bancă	973686 —			„ „ II	140850 —
73	Cambii cu acop. hipot.	507549 —	1481235 —	39	Fondul de rezervă *)	46823 —
18	Imprumuturi hipotecare		5925 —	48	„ „ penziune **)	6000 —
19	Obligațiuni cu caventați		8591 —	60	Depuneri	504600 40
28	Efecte proprii		22800 —	69	Reescompt	713618 —
24	Mobilier după descriere		2000 —	66	Depozite	7305 80
50	Realități:			35	Interese transitoare	25339 70
	Casa instit. din Ceica	24000 —		46, 63,	Dividendă neridicată	198 —
	Casele instit. din Beiuș	23558 74		40 49 71	Diverse conturi creditoare	3888 32
	Intravilanul dela gară	9441 26	57000 —		Profit transpus	565 29
53, 73	Cont-curent		80211 07		Profit net	31549 55
54	Vadii		7344 65			
31, 41, 56,	Diverși debitori		2116 26			
59 67 68 76						
			1680738 06			1680738 06

*) Cu dotația anului acesta Cor. 58.823
**) Cu dotația anului acesta „ 9.000

DEBIT		PERDERE și PROFIT		CREDIT		
79	Interese de depuneri		20194 43	38	Profit transpus	565 29
55	„ „ reescompt		40903 06	61, 74	Interese și Proviziune:	
45	„ „ la fondul de rezervă		1500 —	62	dela cambii de bancă	83471 97
57	„ „ „ penz.		325 63	77	„ „ cu acop. hipot.	39388 95
31	10% dare după depuneri		2019 44	9	„ „ obligațiuni cu caventați	743 90
33	Contribuție		5839 34	43	„ „ dela credite hipotecare	599 84
78	Salare pr. funcț. direct. și com. de suprav.		15778 35	58	„ „ efecte	860 —
75	Spese curinte		4355 47	42	„ „ cont curent	1945 18
28	Chirie		774 —	42	Alte venituri	1410 —
44	Marce de prezență		234 —	80	Venitul imobilelor	216 67
34	Descrieri		2022 80			
36	Int. după ratele din emis. II-a		3140 60			
38	Profit transpus	565 29				
	Profit net	31549 55	32114 84			
			129201 96			129201 96

Beiuș, la 31 Decembrie 1911.

Dr. Ioan Ciordaș, m. p.
director executiv.

Ioan Petra, m. p.
contabil.

DIRECȚIUNEA:

Alexandru Gera, m. p., președinte.
Ardelean Coriolan, m. p.

Vasiliu Cartișiu, m. p.
Dr. Augustin Ciavici, m. p.

Gavril Cristea, m. p.
Dr. Ioan Iacob, m. p.

Dr. Coriolan Pap, m. p.
Vasiliu Papp, m. p.

Georgiu Ardelean, m. p.

Dr. Ioan Ciordaș, m. p.

Dr. Georgiu Mureșan, m. p.

Dr. Const. Popovici, m. p.

Sever Selagian, m. p.

COMITETUL DE SUPRAVEGHERE:

Ioan Iepure, m. p., prezident.
Petru E. Papp, m. p.

Dr. Victor Fildan, m. p.
Corneliu Palladi, m. p.

Miron Pap, m. p.
Georgiu Papluga, m. p.

Revăzut și aflat în ordine: **Iosif Diamandi**, m. p. revizor expert la „Solidaritatea“.